

# ΜΑΣΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΘΟΚ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ  
2020 • 2021

ΤΕΥΧΟΣ 3  
ΜΑΪΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2021



ΕΚΔΟΣΗ  
ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ  
Μαρία Ευσταθίου, Κυριακή Αργυρού, Δημήτρης Πήχας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ  
Κυριακή Αργυρού, Δημήτρης Πήχας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΤΗΛΗΣ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ  
Μαρίνα Μαλένη

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ  
Δημήτρης Πήχας

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ / ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ  
grafish design (Κατερίνα Τσεβά)

ΕΚΤΥΠΩΣΗ  
Τυπογραφείο Πλέτσας | Κάρδαρη

ΜΑΣΚΑ  
ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2020 • 2021  
ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΘΟΚ  
ΤΕΥΧΟΣ 3 / ΜΑΪΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2021

# Περιεχόμενα

05 ΟΡΝΤΙΝΟ

07 EDITORIAL

08 ΕΚΤΟΣ ΕΔΡΑΣ  
*Ντα του Χίου Λέναρντ*

10 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Μαρία Μανναρίδου-Καρσερά

12 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Κώστας Βήχας

14 ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ  
*Εσμέ του Σπυρίδωνος Περεσιάδη*

16 Μαρίνα Βρόντη

18 ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ  
*Αγαμέμνων του Αισχύλου*

20 Λέα Μαλένη

22 PODCAST ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΟΚ  
*Οδύσσεια του Ομήρου*

24 Το μακρύ ταξίδι της *Οδύσσειας* του Μαρωνίτη  
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ στον Αλέξη Σταμάτη

30 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Μαριάννα Γαλίδη

32 ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ  
ETC Renaissance

34 ΝΕΟ ΑΙΜΑ  
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Κωνσταντίνος Τσίσιος

36 ΠΑΛΙΑ ΦΡΟΥΡΑ  
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ / Ιωάννα Σιαφκάλη

38 ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΑΡΧΕΙΟ  
Φωτογραφικό αφιέρωμα στις παραστάσεις έργων  
του Μιχάλη Πασιαρδή στον ΘΟΚ

41 ΓΙΑ ΘΕΑΤΕΣ-ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

42 ΤΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΘΟΚ

43 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

# Όρντινο

## ΕΚΤΟΣ ΕΔΡΑΣ

### **Ντα**

του Χίου Λέναρντ

Σκηνοθεσία: Μαρία Μανναρίδου-Καρσερά

12.3.2021 – 29.5.2021

Τετάρτη-Σάββατο 20:30

## Υπερπλισμένες παραστάσεις

Ελληνικά

27.5.2021

Αγγλικά & τουρκικά

28.5.2021

## ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

### **Εομέ**

του Σπύρου Περεσιάδη

Σκηνοθεσία: Μαρίνα Βρόντη

24.6.2021 – 4.8.2021

Αμφιθέατρο Μακαρίου Γ', Λευκωσία

24.6.2021 – 26.6.2021

Πέμπτη-Σάββατο 21:00

## PODCAST

*Οδύσσεια* του Ομήρου, σε μετάφραση Δ. Ν. Μαρωνίτη

Ραψωδία ξ | Μαρίνα Αργυρίδου  
6.5.2021

Ραψωδία ο | Κωστάκης Κωνσταντίνου  
13.5.2021

Ραψωδία π | Πολυξένη Σάββα  
20.5.2021

Ραψωδία ρ | Στέλα Φυρογένη  
27.5.2021

Ραψωδία σ | Ιωάννα Σιαφάλη  
3.6.2021

Ραψωδία τ | Ανδρέας Τσέλεπος  
10.6.2021

Ραψωδία υ | Μυρτώ Κουγιάλη  
17.6.2021

Ραψωδία φ | Σπύρος Σταυρινίδης  
24.6.2021

# Editorial

## **Ένα ταξίδι σε μία από τις κορυφαίες δημιουργίες του ανθρώπινου πνεύματος**

Από τον προηγούμενο Ιανουάριο ο ΘΟΚ, αναζητώντας εναλλακτικές δημιουργικές ιδέες στη σκιά της πανδημίας, ξεκίνησε την παραγωγή μιας σειράς ηχογραφημένων αναγνώσεων των 24 ραψωδιών της *Οδύσσειας* του Ομήρου, που παρουσιάζονται με εβδομαδιαία συχνότητα και παραδίδονται στο κοινό με τη μορφή podcast. Οι ραψωδίες διαβάζονται στη συναρπαστική μετάφραση του Δ. Ν. Μαρωνίτη από γυναίκες και άντρες ηθοποιούς, που αναλαμβάνουν να τις «ζωντανέψουν» και να μεταφέρουν το πνεύμα και τη γλώσσα του Ομήρου στο σύγχρονο κοινό.

Η πρώτη επαφή των περισσότερων από εμάς με αυτό το έργο –όπως και με άλλα κορυφαία πνευματικά επιτεύγματα της ανθρωπότητας– έγινε κατά τη διάρκεια των σχολικών μας χρόνων. Πόσο ουσιαστική όμως μπορεί να είναι η κατανόηση ενός τέτοιου υλικού από ένα παιδί ή έναν έφηβο, και μάλιστα κάτω από την «υποχρεωτική» ανάγνωση που επιβάλλει το εκπαιδευτικό σύστημα; Δεν αμφισβητείται, φυσικά, η φιλολογική και παιδαγωγική διάσταση της επιλογής, ούτε και η προοπτική ενεργοποίησης της ευαισθησίας και της φαντασίας των νέων ανθρώπων όταν προσεγγίζουν αυτά τα κείμενα. Ωστόσο είναι κοινώς παραδεκτό ότι σπάνια έχουμε την ευκαιρία στην ενήλικη ζωή μας να επιστρέψουμε σε αυτά όπως θα τους άξιζε. Κάποιες φορές μάλιστα τα απωθούμε, καθώς συνδέονται με τη σχολική εμπειρία και την άχαρη βαθμοθηρία. Κι όμως, αυτά τα κορυφαία επιτεύγματα του ανθρώπινου πνεύματος, όπως είναι η *Οδύσσεια*, είναι γραμμένα για να αποκρυπτογραφηθούν ξανά και ξανά, και ιδιαίτερα όταν έχουμε επαρκή βιώματα για να τα κατανοήσουμε. Οι έννοιες της περιπλάνησης, του νόστου, της νέμεσης, της αφοσίωσης, του έρωτα, της μοίρας, της αθανασίας και τόσες ακόμα αποκτούν άλλη διάσταση όταν προσεγγίζονται μέσα από τη μακρά εμπειρία της ζωής. Η *Οδύσσεια* δεν είναι ένα παραμύθι· και ο Οδυσσεύς δεν είναι ένας μονοδιάστατος ήρωας.

Στο παρόν τεύχος έχουμε τη χαρά να φιλοξενούμε μια συγκλονιστική συνέντευξη-εξομολόγηση του Δημήτρη Μαρωνίτη στον Αλέξη Σταμάτη –που ευγενικά μας παραχώρησε ο Στάθης Τσαγκαρουσιάνος και το περιοδικό *LiFO*–, όπου ο κορυφαίος Έλληνας φιλόλογος μιλάει τόσο για το δικό του μακρύ ταξίδι στο μεταφραστικό πέλαγος της *Οδύσσειας*, όσο και για την ουσία του έργου του Ομήρου. Διαβάζοντάς την, και ακούγοντας παράλληλα τα podcast του ΘΟΚ, διαπιστώνουμε γιατί το ελληνικό πνεύμα και η ελληνική γλώσσα βρίσκονται στη βάση του σύγχρονου πολιτισμού, και αντιλαμβανόμαστε πως ο άνθρωπος, παρά την εξέλιξη της τεχνολογίας και τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, είναι ένα ον που πάλλεται και βασανίζεται από τις ίδιες αιτίες και τα ίδια ερωτήματα μέσα στο πέρασμα των αιώνων.

Σάββας Κυριακίδης  
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ



Φωτογραφία: ©Χρίστος Θεοδωρίδης

# Ντα

του Χιου Λέναρντ

**Άργσα πολύ να καταλάβω  
πως μόνο όποιος σ' αγαπάει πραγματικά  
ασχολείται μαζί σου.**

Ένας γνωστός και επιτυχημένος Ιρλανδός συγγραφέας, ο Τσάρλι Τάιναν, επιστρέφει στην ιδιαίτερη πατρίδα του για την κηδεία του θετού πατέρα του. Ξεκαθαρίζοντας τα πράγματα στο σπίτι, ανακαλεί στη μνήμη του την πατρική φιγούρα, τον κππουρό Ντα (υποκοριστικό του αγγλοσαξονικού Daddy = Μπαμπάς), και καταφέρνει στο εδώ και τώρα να έχει μια συζήτηση μαζί του την οποία δεν κατάφερε να κάνει όσο ζούσε. Μια επιστροφή στις αναμνήσεις της παιδικής και εφηβικής ηλικίας και στις συχνά ακανθώδεις σχέσεις πατέρα-γιου, εκεί όπου διασταυρώνονται δύο κόσμοι, της μνήμης και του παρόντος, με την κωμικότητα και τη δραματικότητα να εναλλάσσονται για να φωτίσουν τα απλά και τα ανθρώπινα.

Την τρυφερή ματιά του συγγραφέα έχει αναλάβει να μεταφέρει στη θεατρική σκηνή η σκηνοθέτις Μαρία Μανναρίδου-Καρσερά, έχοντας στο πλευρό της τον καταξιωμένο ηθοποιό Κώστα Βήχα, στο ρόλο του Ντα, και ένα δυναμικό σύνολο ερμηνευτών και συντελεστών. Το έργο επανέρχεται στο ρεπερτόριο του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου έπειτα από 25 χρόνια, ως μια παραγωγή προγραμματισμένη να ταξιδέψει «Εκτός Έδρας» σε δήμους και κοινότητες του νησιού, και σε αρχική φάση προσαρμόζεται λόγω των συνθηκών στη Νέα Σκηνή ΘΟΚ.

Μετάφραση  
ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΕΛΙΕΣ

Σκηνοθεσία  
ΜΑΡΙΑ ΜΑΝΝΑΡΙΔΟΥ-ΚΑΡΣΕΡΑ

Δραματουργική επεξεργασία  
ΜΑΡΙΑ ΜΑΝΝΑΡΙΔΟΥ-ΚΑΡΣΕΡΑ – ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Σκηνικά-Κοστούμια  
ΘΕΛΜΑ ΚΑΣΟΥΛΙΔΟΥ

Μουσική  
ΑΝΤΩΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Σχεδιασμός φωτισμών  
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΚΟΥΜΑΣ

Βοηθός σκηνοθέτιδας  
ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Παίζουν  
ΦΩΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΒΗΧΑΣ  
ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΦΙΤΗΣ  
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΤΣΙΟΣ, ΒΑΛΑΝΤΩ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ  
ΕΛΕΝΑ ΧΡΙΣΤΟΦΗ, ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑ

**Παραστάσεις**

Λευκωσία: Θέατρο ΘΟΚ, Νέα Σκηνή  
Από 12 Μαΐου 2021





**Το έργο πετυχαίνει να εκφράσει το πανανθρώπινο στοιχείο μέσα από τη θεματολογία του, που πραγματεύεται τη σχέση γονιών-παιδιών.**

### Ντα του Χιου Λέαρντ

Ο Χιου Λέαρντ (συγγραφικό ψευδώνυμο του John Keyes Byrne) γεννήθηκε στις 9 Νοεμβρίου του 1926 στο Δουβλίνο και πέθανε στις 12 Φεβρουαρίου του 2009 στο Ντάλκι της Ιρλανδίας. Υπήρξε θεατρικός συγγραφέας, πεζογράφος, αρθρογράφος, σεναριογράφος για την τηλεόραση και τον κινηματογράφο και δισκευσαστής μυθιστορημάτων, ένας ευφυής, πνευματώδης δημιουργός με αστείρευτο χιούμορ. Έγραψε πάνω από τριάντα θεατρικά έργα, με το *Ντα* –γραμμένο το 1973– να θεωρείται ένα από τα πιο σημαντικά του.

Το έργο έκανε πρεμιέρα τον Αύγουστο του 1973 στο Olney Theatre στο Maryland των ΗΠΑ. Το 1978 τιμήθηκε με το βραβείο Τόνι, σημειώνοντας ακολούθως μεγάλη επιτυχία και στην παγκόσμια σκηνή. Έχοντας ως πρώτη ύλη τα βιώματα της παιδικής και νεανικής του ηλικίας, τη σχέση του με τους δύο γονείς του, και κυρίως με τον θετό του πατέρα Nicholas Keyes, κππουρό στο επάγγελμα, ο Λέαρντ δημιούργησε ένα ημι-αυτοβιογραφικό κείμενο στο οποίο ο ήρωάς του Τσάρλι, ένας ώριμος, πετυχημένος συγγραφέας, εμπλέκεται σε μια συνεχή συνομιλία με τον πεθαμένο θετό πατέρα του, έναν ιδιότροπο μα καλοκάγαθο Ιρλανδό κππουρό.

Έχοντας επιστρέψει στο πατρικό του σπίτι για την κηδεία του πατέρα του, του Ντα, ο Τσάρλι ξεκαθαρίζει τα πράγματα του τελευταίου. Καταδύεται στον κόσμο της μνήμης και ανασύρει από εκεί το φάντασμά του, η εμφάνιση του οποίου είναι καταλυτική για τον ίδιο, σχεδόν λυτρωτική. Το παρόν αρχίζει να συνυπάρχει με το παρελθόν, και η μεταξύ τους επικοινωνία προκαλεί μια αλυσιδωτή διαδοχή από κωμικά και συγκινητικά στιγμιότυπα των παιδικών και εφηβικών του χρόνων: ως παιδί λατρεύει τον πατέρα του, ως έφηβος νιώθει ντροπή για την άγνοιά του, ως ενήλικας περιφρονεί την υποταγή του στους εργοδότες του και την ευκολοπιστία του. Το ξεκαθάρισμα ολοκληρώνεται σιγά σιγά, ο Τσάρλι κλείνει την πόρτα του πατρικού και αναχωρεί, έχοντας όμως την πατρική αγάπη σαν φάντασμα να τον συντροφεύει. Τα δύο πρόσωπα πλαισιώνουν άλλοι πέντε χαρακτήρες, οι οποίοι συνθέτουν το παζλ της προσωπικής μνήμης και του οικογενειακού σκηνικού.

### Τι σας συγκινεί στο συγκεκριμένο έργο;

Αυτό που με συγκινεί είναι, αναμφίβολα, η αγάπη που νιώθουν και προσφέρουν ο Ντα και η Μάγκι στον υιοθετημένο τους γιο, τον Τσάρλι. Ο Ντα και η Μάγκι είναι άνθρωποι του μόχθου, άνθρωποι χωρίς μόρφωση, αλλά με ανοιχτή καρδιά και πλούσια ψυχικά αποθέματα, μεγαλώνοντας τον Τσάρλι σε μια ιδιαίτερα δύσκολη εποχή –ανάμεσα σε δύο παγκόσμιους πολέμους– στην αγροτική Ιρλανδία, που μαστίζεται από τη φτώχεια, την οικονομική κατάρρευση και την ανεργία. Υιοθετούν τον Τσάρλι όταν η Μάγκι είναι 38 χρόνων, μια δύσκολη και προχωρημένη ηλικία ακόμα και για τα δικά μας δεδομένα, κάτι που κάνει ακόμα πιο συγκινητικό το ολοκληρωτικό δόσιμο των δύο γονιών σε ένα παιδί που δεν είναι δικό τους.

# Ντα

Συνέντευξη

Μαρία Μανναρίδου-Καρσερά

### Το έργο έχει έντονα τα σημάδια της ιρλανδικής καταγωγής του.

#### Πώς πετυχαίνει να γίνει πανανθρώπινο;

Το έργο πετυχαίνει να εκφράσει το πανανθρώπινο στοιχείο μέσα από τη θεματολογία του, που πραγματεύεται τη σχέση γονιών-παιδιών. Σε όποια χώρα τοποθετήσεις τη σχέση αυτή, είναι παντού η ίδια και εμπρικλείει τα ίδια ανθρώπινα χαρακτηριστικά: την αφοσίωση του γονιού προς το παιδί –πολλές φορές καταπιεστική και ασυμβίβαστη–, την αντίδραση, την απόρριψη, την επανάσταση του παιδιού, τη βίαιη αποκόλλησή του από την οικογενειακή εστία. Τα χαρακτηριστικά αυτά γεννούν έντονα συναισθήματα, όπως πόνος, πίκρα, απογοήτευση, χαρά, τρυφερότητα, συναισθήματα που παρουσιάζουν την ανθρώπινη κατάσταση, την οποία και αναγνωρίζει ο θεατής γιατί πρόκειται για κάτι κοινό και οικουμενικό.

### «Άργησα πολύ να καταλάβω πως μόνο όποιος σ' αγαπάει πραγματικά ασχολείται μαζί σου», ομολογεί ο Τσάρλι στο τέλος της Πρώτης Πράξης. Γιατί αντιστεκόμαστε στην αγάπη; Τι μας εμποδίζει είτε να τη δεχτούμε είτε να την προσφέρουμε;

Η αγάπη είναι μια πολύ δύσκολη και παρεξηγημένη υπόθεση. Στην περίπτωση δε του Τσάρλι, πολλά είναι τα θέματα που καλείται να διαχειριστεί σε σχέση με αυτό, όπως η έλλειψη επικοινωνίας με τους γονείς του, ο εγωισμός, η αίσθηση ανωτερότητας, η ανάγκη για αποδέσμευση από τον γονεϊκό κλοιό, να φύγει μακριά, να ανοίξει τα φτερά του, να πραγματοποιήσει τα όνειρά του. Την αγάπη που παίρνει ο Τσάρλι από τον Ντα νιώθει ότι έχει υποχρέωση να την ξεπληρώσει, όχι δίνοντας πίσω αγάπη, αλλά μέσα από υλικά αγαθά: προσφέροντάς του επιταγές ή βάζοντάς τον στα καλύτερα ιδρύματα. Την αγάπη του για τους γονείς του τη συνειδητοποιεί πολύ αργότερα, όταν έχουν πια φύγει απ' τη ζωή, και το μόνο που μπορεί να κάνει για το χρόνο που έχει χάσει με αυτούς είναι να τους κουβαλά για πάντα μαζί του μέσα από τα βιώματά του, που έχουν γίνει πια μνήμες.

### Ως συγγραφέας, ο Τσάρλι ακροβατεί ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν. Πώς αξιοποιείτε ως σκηνοθέτης αυτό το στοιχείο;

Η ιδέα του συγγραφέα στην παράσταση χρησιμοποιείται σε ένα διπλό επίπεδο: στο πρώτο, όπου ο ίδιος ο Χιου Λέαρντ εμφανίζεται στην αρχή γράφοντας το έργο σε κάποιον άλλο χώρο και χρόνο, και στο δεύτερο, όπου ο Λέαρντ υποδύεται το χαρακτήρα του Τσάρλι μέσα στο έργο τη στιγμή που γεννιέται μέσα από το παρελθόν, σχολιάζοντάς το ταυτόχρονα στο παρόν, όπου και διαδραματίζεται. Η συνθήκη του συγγραφέα Λέαρντ-Τσάρλι μας προσφέρει ένα ενοποιητικό στοιχείο όπου τα βιώματα από τις μνήμες ολοκληρώνουν το ταξίδι του προς το παρόν: ξεκινώντας από την άρνηση-απόρριψη του Ντα προς την αποδοχή-συμφιλίωση με τον Ντα, αλλά και με τον ίδιο του τον εαυτό.

### Η παράσταση θα ταξιδέψει σε μικρούς δήμους και κοινότητες του νησιού.

#### Ποιες είναι οι προσδοκίες σας;

Νιώθω ότι, πάνω απ' όλα, ο θεατής θα ταυτιστεί με το θέμα της σχέσης γονιών-παιδιών. Έπειτα ευελπιστώ ότι θα απολαύσουν το έργο και θα γελάσουν με το χιούμορ του, γιατί, όπως μας λέει και ο ίδιος ο Λέαρντ, έχει γράψει μια κωμωδία. Θεωρώ ότι σε ταμπεραμέντο οι Κύπριοι και οι Ιρλανδοί είναι πάρα πολύ κοντά, ειδικά ο Ντα, άρα είναι εύκολα αναγνωρίσιμος και κατανοητός. Επίσης έχουμε κοινά ιστορικά στοιχεία, όπως ο αγώνας κατά των Άγγλων, τα οποία πιστεύω ότι οι θεατές –ιδιαίτερα οι παλιότερες γενιές– θα αναγνωρίσουν. Είναι ένα έργο γλυκό, τρυφερό, πολύ κοντά στην κυπριακή αγροτική οικογένεια των δεκαετιών του Μεσοπολέμου, κάτι που νιώθω ότι θα αγγίξει και θα συγκινήσει τους θεατές.

### Μια ευχή για τα 50 χρόνια του ΘΟΚ

Ο ΘΟΚ έχει χτίσει μια θαυμαστή παράδοση μέσα από τις παραστάσεις του, ιστορικές παραστάσεις που αντέχουν στο πέρασμα του χρόνου και που παραμένουν διαχρονικά σταθερές αξίες. Εύχομαι και οι νέες γενιές καλλιτεχνών να συνεχίσουν αυτό το αξιοθαύμαστο έργο –και υπάρχουν δείγματα που μας δείχνουν ότι ακολουθούν αυτό το δρόμο– και ο ΘΟΚ να είναι το κρατικό μας θέατρο που αντιπροσωπεύει την παράδοση και την ταυτότητά μας. Εύχομαι τα επόμενα 50 χρόνια να είναι εξίσου δημιουργικά και επιτυχημένα και το θέατρο να παραμείνει ο στυλοβάτης του πολιτισμού μας.



Φωτογραφία: ©Χρίστος Θεοδωρίδης

**Ποιο είναι το μέλλον του ηθοποιού; Να βοηθά ο ένας τον άλλο για να γίνει αύριο καλύτερός του.**

### Τι θέση κατέχει στην καρδιά σας το συγκεκριμένο έργο;

Το *Ντα* είναι μες στην καρδιά μου. Είναι ένα έργο το οποίο αγάπησα από την εποχή στη δραματική σχολή. Το γνώρισα μαζί με τους δασκάλους μου, τον Πέλο Κατσέλη και τον Μάνο Κατράκη – ο Μάνος ο Κατράκης ήταν και ο πρωταγωνιστής σε αυτό το αριστούργημα, η ερμηνεία του ήταν αζεπέραστη. Είναι μεγάλη η χαρά μου που παίζω για δεύτερη φορά στον ΘΟΚ το ίδιο έργο και που τώρα έχω το ρόλο που έπαιξε ο Μάνος Κατράκης.

Το τρελό της όλης υπόθεσης είναι το εξής: Βλέπω ένα όνειρο. Και βλέπω τον δάσκαλό μου τον Κατσέλη και τον Κατράκη. Σαν να με παρακινούσαν, σαν να με ενθάρρυναν. (Πήγαινα και έβλεπα τις τελευταίες παραστάσεις του *Ντα* όταν παιζόταν στην Αθήνα.) Βλέπω αυτό το όνειρο, λοιπόν, και ύστερα από δύο μέρες με παίρνει ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής του ΘΟΚ και μου λέει: «Θα παίξεις το ρόλο του *Ντα*». Είχα άμεση σχέση με αυτό το έργο, ήμουν καταγοητευμένος. Μάλιστα, την πίπα που είχε ο Μάνος Κατράκης μου την έδωσε ως δώρο, είναι ό,τι καλύτερο έχω, ό,τι κράτησα από αυτό τον μεγάλο δάσκαλο. Και η τύχη τα 'φερε έτσι ώστε να παίξω το ρόλο που έπαιξε ο Κατράκης. Και, καταλαβαίνετε, όταν έλεγε ο Κατράκης ότι ήταν από τους πιο δύσκολους ρόλους, που πάλεψα για να τον ολοκληρώσει, φανταστείτε τι πρέπει να πω εγώ τώρα που είδα πώς πέρασε μέσα με τα μαγικά του χέρια και λόγια αυτό το αριστούργημα. Ήταν ένας θρύλος! Όλο το ελληνικό θέατρο μιλούσε εκείνη την περίοδο γι' αυτό το έργο!

### Τι θυμόσατε από την ερμηνεία του Κατράκη;

Θυμάμαι λεπτομέρειες. Πολλά στοιχεία καμιά φορά δεν τα αντιγράφεις, δεν τα κλέβεις, απλώς τα χρησιμοποιείς και τα προχωράς παραπέρα, δηλαδή σε ένα άλλο επίπεδο. Τώρα, το ξέρω τόσο καλά το έργο, το έχω ζήσει, και πιστεύω ότι θα είναι ένα από τα καλύτερά μου έργα εδώ στον ΘΟΚ. Γιατί αυτοί οι Ιρλανδοί συγγραφείς έχουν μια ποιότητα εντελώς διαφορετική, μαγική, μεταφυσική, αλλά ταυτόχρονα είναι και πολύ κοντά σε εμάς.

# Ντα

Συνέντευξη  
Κώστας Βήχας

### Πώς βιώνετε την τωρινή σας συνεργασία με παλαιότερους αλλά και νέους συναδέλφους;

Όπως έλεγε κι ο δάσκαλός μου ο Κατσέλης: «Όσοι δεν έχει τύχει να ζήσουν το γέννημα και το χτίσιμο μιας παράστασης δεν ξέρουν τι θα πει αγωνία, κούραση, εκνευρισμός, και δεν μπορούν να καταλάβουν τη γοητεία της ολοκλήρωσης». Το θέατρο είναι η ζωή μας. Πρέπει να περνάμε καλά στο θέατρο. Έρχομαι γιατί το αγαπώ. Στην παράσταση που ετοιμάζουμε τώρα υπάρχει ένα αίσημα αγάπης από όλους. Ερχόμαστε όλοι στην πρόβα με χαρά. Είναι μεγάλη υπόθεση να μην υπάρχουν διακρίσεις, να μην ξεχωρίζει ο ένας απ' τον άλλο – «Εγώ είμαι ο πρωταγωνιστής. Εσύ είσαι ο δεύτερος ή ο τρίτος ρόλος». Το θέατρο είναι ένα πάρε-δώσε, να βοηθήσω τον συνάδελφό μου αύριο να γίνει καλύτερος από μένα. Σας θυμίζω αυτό που έλεγε ο Αιμίλιος Βεάκης και το οποίο πιστεύω απόλυτα: «Η τέχνη δεν έχει πυθμένα, κι ο τεχνίτης που νομίζει πως τον έφτασε πατάει σε βάλτο και πολύ κοντινός του θα είναι ο πνιγμός». Άρα ποιο είναι το μέλλον του ηθοποιού; Να βοηθά ο ένας τον άλλο για να γίνει αύριο καλύτερός του.

### Με την εμπειρία που έχετε αποκομίσει από τη σκηνή, ποια είναι η βασική συμβουλή που θα δίνετε σε έναν νέο άνθρωπο που θέλει να ασχοληθεί με το θέατρο σήμερα;

«Ένας νέος ηθοποιός», έλεγε ο Μάνος Κατράκης, «εάν δεν μπορεί και βλέπει ότι έχει αδυναμία, πρέπει να απορροφήσει το δρόμο κάποιου μεγάλου ηθοποιού». Θα είναι ανηφορικός και δύσκολος ο δρόμος, αλλά τουλάχιστον αν ανεβεί από το μονοπάτι, γιατί σε αυτό το μονοπάτι θα πορευτεί, με όσες δυνάμεις διαθέτει, για να ακολουθήσει αυτό που λατρεύει και αγαπά. Δεν είναι εύκολο πράγμα το θέατρο. «Είναι η φυσικότητα αξιωματικά δοσμένη», μας έλεγαν στη σχολή, αλλά δεν είναι εύκολο. Είναι πολύ δύσκολο να γίνει επί σκηνής. Και τώρα βλέπω ότι υπάρχουν πολλές νέες τάσεις. Για μένα, δεν υπάρχει τίποτα απολύτως. Ένα είναι και ένα ήταν πάντα το θέατρο.

### Πρόσφατα βραβευτήκατε με το Βραβείο του Ευρωπαίου Πολίτη. Τι σημαίνει για εσάς αυτή η βράβευση;

Δόξα τω Θεώ, έχω πάρει πολλά βραβεία. Για τον ηθοποιό, είναι ένα δώρο, μια επιβράβευση. Αλλά η κανονική επιβράβευση του ηθοποιού είναι διαφορετική: να σε βλέπουν στο δρόμο οι άνθρωποι και να σου λένε ένα «Γεια!», να σ' αγαπάνε άνθρωποι άγνωστοι σε σένα. Ήμουν στο νοσοκομείο, που λέτε, είχα ένα πρόβλημα υγείας, και ήρθαν απλοί άνθρωποι με δώρα για να τα δώσουν όχι στον Κώστα, αλλά στον τάδε ρόλο που έπαιζα τότε στην τηλεόραση. Έφαχνε ο άλλος να βρει τον μουστάρη τον Παναή στο νοσοκομείο! (Γέλια) Η αγάπη του κόσμου λοιπόν. Και το Βραβείο του Ευρωπαίου Πολίτη είναι όντως μια επιβράβευση. Αλλά ίσως να παραδέχονται και οι φίλοι μας οι Ευρωπαίοι ότι υπάρχει πρόβλημα. Έχουμε πρόβλημα. Έχουμε δυστυχημένους, έχουμε πεινασμένους, και χρειάζεται να βοηθήσουμε όσο μπορούμε τον συνάνθρωπό μας που υποφέρει σήμερα. Στο πρόσωπό μου βραβεύεται πολύς κόσμος. Είναι, πρώτα πρώτα, ο Ανδρέας Σοφοκλέους της ΑΕΛ, η Κίτρινη Γραμμή, είναι το ΚΕΠΑΚΥ, είναι η Ασουσένα Σοφοκλέους, είναι οι απλοί αθλητές που συμμετέχουν, όλοι οι συνάδελφοι ηθοποιοί και από τα δύο σωματεία, που στόχο έχουν να βοηθήσουν τον συνάνθρωπο που έχει ανάγκη. Και, τέλος, ο απλός κόσμος. Το βραβείο ανήκει σε όλους. Απλώς εγώ έτυχε να είμαι μπροστά.

### Μια ευχή για τα 50 χρόνια του ΘΟΚ

Τα μισά χρόνια τα έχω ζήσει μέσα στον ΘΟΚ! Είμαι κι εγώ μιας προχωρημένης ηλικίας, βλέπετε. (Γέλια) Έχω ζήσει τον ΘΟΚ απ' τα μαθητικά μου χρόνια ήδη. Μάζεσα, μάλιστα, αφίσες και προγράμματά του, υλικό το οποίο είχα δώσει στον Νίκο Νικολαΐδη για την ενίσχυση του αρχείου του Θεατρικού Μουσείου Κύπρου. Να σας πω και το εξής: Έχω φάει μέχρι και αποβολή επειδή κόλλησα αφίσες του ΘΟΚ στο σχολείο μου! Βέβαια! Για το Μάνα κουράγιο! Στα χρόνια μου προσπαθήσαμε να κάνουμε ένα δυνατό σύνολο, μια δυνατή ομάδα, μια οικογένεια. Ήξερε ο ένας τον άλλο. Και δεν υπήρχε ηθοποιός δεύτερης ποιότητας είτε σε μεγάλους είτε σε μικρούς ρόλους. Και να μην ξεχνάμε και το παιδικό θέατρο, που τότε ήταν το γεγονός, το θέαμα, και στο οποίο συμμετείχαν μεγάλοι πρωταγωνιστές και μεγάλες πρωταγωνίστριες. Εύχομαι λοιπόν να ξαναβρεί αυτό το στοιχείο, ένα στοιχείο συνοχής, και να ξαναγίνει οικογένεια.



Φωτογραφία: ©Δημήτρης Βαττίς

# Εσμέ 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση 1821-2021

## του Σπύρου Περεσιάδη

*Είν' η αγάπη της καρδιάς σεισμός, που στη βοή του  
τρέμουνε, τρίζουν τα τζαμιά, σειόνται κι οι εκκλησίες,  
βυθίζονται τα σύνορα και σβήνεται τα σημάδια  
που σε θεριόγνωμες φυλές, σε χώρες εκθρεμμένες  
τον κόσμο ξεχωρίζουνε.*

Σε ένα χωριό των Καλαβρύτων, κοντά στη μονή της Αγίας Λαύρας, λίγο πριν ξεσπάσει η Ελληνική Επανάσταση του 1821, δύο νεαρά παιδιά, ο Δρόσος και η Εσμέ, δίνουν όρκο αγάπης. Εμπόδιο στον όρκο αυτό είναι η καταγωγή τους: ο Δρόσος είναι Έλληνας και η Εσμέ Τουρκοπούλα. Ο έρωτάς τους θα συναντήσει τη σθεναρή αντίσταση των δικών τους ανθρώπων και τα όριά του θα δοκιμαστούν.

Το δραματικό ειδύλλιο του Σπύρου Περεσιάδη, συγγραφέα της περιφημής *Γκόλφως*, γραμμένο στη δημοτική και σε δεκαπεντασύλλαβο στίχο, εστιάζει στη δύναμη της αληθινής αγάπης των ανθρώπων, που δεν υποχωρεί όποια κι αν είναι τα εμπόδια που στέκονται στο δρόμο της.

Η Μαρίνα Βρόντη και οι συνεργάτες της αναδεικνύουν τη συγκίνηση, το χιούμορ και τον ιδιαίτερο ποιητικό λόγο ενός έργου που έχει ταυτιστεί με την ελληνική παράδοση, και καλούνται να του δώσουν σύγχρονη πνοή, μεταδίδοντας το διαχρονικό μήνυμά της αγάπης.

Η παράσταση συνδέεται με την επέτειο των 200 χρόνων από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης και θα περιοδεύσει στην Κύπρο τον Ιούνιο και τον Ιούλιο, ενώ έχει προσκληθεί και από το Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου για να παρουσιαστεί στην Αθήνα στις 23 και 24 Ιουλίου.

Σκηνοθεσία  
ΜΑΡΙΝΑ ΒΡΟΝΤΗ

Σκηνικά-Κοστούμια  
ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥ

Μουσική  
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Στίχοι  
ΠΑΜΠΟΣ ΚΟΥΖΑΛΗΣ

Κίνηση  
ΧΛΟΗ ΜΕΛΙΔΟΥ

Σχεδιασμός φωτισμών  
ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΑΡΤΑΡΗΣ

Βοηθός σκηνοθέτιδας  
ΜΥΡΤΩ ΚΟΥΓΙΑΛΗ

Μουσικοί επί σκηνής  
ΒΕΡΟΝΙΚΑ ΑΛΩΝΕΥΤΟΥ, ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ  
ΤΖΟΝΑΘΑΝ ΜΠΕΤΙΤΟ, ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΑΝΤΕΛΗ

Παίζουν  
ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ  
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ  
ΑΘΗΝΑ ΜΟΥΣΤΑΚΑ, ΕΡΙΚΑ ΜΠΕΓΕΤΗ  
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΥΛΙΔΟΥ  
ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΟΥΡΗΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

### Παραστάσεις

Λευκωσία: Αμφιθέατρο Μακαρίου Γ'  
Από 24 Ιουνίου 2021





## Γιατί η *Εσμέ* σήμερα

Σκέψεις πριν από την πρώτη πρόβα

Η *Εσμέ* ανεβαίνει σήμερα για τον υπέροχο στίχο, για το βάσανο του έρωτα παραμονές της Επανάστασης του 1821. Για τον τρόπο του έρωτα να βγαίνει νικητής σε χαλεπούς καιρούς. Για τη δυσκολία στη συνύπαρξη δύο ανθρώπων με διαφορετικά πιστεύω κάποτε, στην οποία θα αναγνωρίσουμε και σημερινές παρόμοιες καταστάσεις, κι ως έχουν περάσει 200 χρόνια από τότε.

Η σπουδαιότητα της ποίησης του Περεισιάδη ταξιδεύει μέσα στο χρόνο· και πρέπει να έχει θέση στη σκηνή. Ας αφήσω εδώ, λοιπόν, τα λόγια της Εσμέ:

«Είν' η αγάπη της καρδιάς σεισμός, που στη βοή του τρέμουνε, τρίζουν τα τζαμιά, σειόνται κι οι εκκλησίες, βυθίζονται τα σύνορα και σβηόνται τα σημάδια που σε θεριόγνωμες φυλές, σε χώρες εκθρεμένες τον κόσμο ξεχωρίζουνε».

Βλέπετε, ο έρωτας θα έχει πάντα θέση στο θέατρο. Και κάθε μάχη που δίνει για να υπάρξει θα μας κινεί κάθε φορά το ενδιαφέρον. Ακόμα κι αν είναι σε ένα έργο του Σαίξπηρ, σε ένα έργο της αρχαιότητας ή σε ένα σύγχρονο έργο. Δεν έχει σημασία. (Δεν ξέρω αν υπάρχει άνθρωπος που έστω και μία φορά στη ζωή του δεν έχει παλέψει γι' αυτόν.)

«Μα δεν είναι η *Εσμέ* ένα έργο για την Επανάσταση του '21;» θα αναρωτηθεί κανείς. Η *Εσμέ* είναι μια ερωτική ιστορία λίγο πριν ξεσπάσει η Ελληνική Επανάσταση. Όπως καταλαβαίνετε, δεν είναι εύκολη υπόθεση – ειδικά όταν μπαίνει στη μέση η πατρίδα και η θρησκεία.

### *Εσμέ* του Σπύρου Περεισιάδη

Ο Σπύρος Περεισιάδης γεννήθηκε το 1854 στο Μεσορούγι Αχαΐας, όπου και μεγάλωσε. Όταν τελείωσε το σχολείο, εργάστηκε ως δημόσιος υπάλληλος. Πέρασε μεγάλο διάστημα της ζωής του στην Ακράτα, όπου εξέδιδε την εβδομαδιαία εφημερίδα *Αστραπή* και ξεκίνησε να γράφει τα θεατρικά του έργα. Πολυγραφώτατος δημιουργός, κινήθηκε στο είδος των δραματικών ειδυλλίων και των πατριωτικών δραμάτων. Στα δημοφιλή εκδιδόμενα έργα του συγκαταλέγονται η *Γκόλφω* (1893), η *Σκλάβω* (1895), η *Εσμέ η Τουρκοπούλα* (1896) και ο *Χορός του Ζαλόγγου* (1903). Εξέδωσε επίσης την ποιητική συλλογή *Καινούριες δάφνες* (1913), εμπνευσμένη από τις ελληνικές νίκες στους Βαλκανικούς Πολέμους. Δεν κατάφερε να δει στη σκηνή τα περισσότερα έργα του, αφού έχασε την όρασή του πολύ νωρίς. Απεβίωσε στις 11 Ιανουαρίου του 1918 στην Αθήνα.

Στο είδος του δραματικού ειδυλλίου, το οποίο εγκαινίασε ο Δημήτριος Κορομπλάς με τον *Αγαπητικό της Βοσκοπούλας* (1891), επέλεξε να δοκιμαστεί και ο Περεισιάδης, περικλείοντας στη γραφή του τον κόσμο της ελληνικής ορεινής επαρχίας και των παραδόσεών της, σε σύνδεση με το ιστορικό ηθογραφικό στοιχείο, και διαποτίζοντάς την με έντονη αισθηματολογία και πατριωτικό ύφος. Τα έργα του είναι γραμμένα στη δημοτική γλώσσα και σε ανομοιοκατάληκτο δεκαπεντασύλλαβο στίχο, ενώ η δράση τους εμπλουτίζεται από περιορισμένο αριθμό δημοτικών ή δημοτικοφανών τραγουδιών.

Το τέταρτο στη σειρά, η *Εσμέ η Τουρκοπούλα*, «εθνική τραγωδία σε πράξεις τέσσερις», παραστάθηκε για πρώτη φορά στις 22 Ιουνίου του 1896 στο Θέατρο Βαριετέ στην Αθήνα από το θίασο της Ευαγγελίας Παρασκευοπούλου. Το έργο τοποθετείται στην εποχή του κλεφταρματολισμού, παραμονές της Ελληνικής Επανάστασης, και εξιστορεί τη δύναμη της αγάπης ανάμεσα σε δύο νέους, μια Τουρκοπούλα και ένα Ελληνόπουλο, μια αγάπη που υπερνικά όλες τις δυσκολίες που ανακύπτουν και βρίσκει εντέλει τη δικαίωσή της. Το έργο είχε τεράστια επιτυχία και διάδοση στο ερασιτεχνικό και σχολικό θέατρο, με το κοινό να ανταποκρίνεται θερμά.

Ο έρωτας θα έχει πάντα  
θέση στο θέατρο.

## ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

**Από όλα μου τα υπάρχοντα  
ένα ελάχιστο να κράταγα  
θα ήταν για μένα παραπάνω από αρκετό,  
μόνο να είχα τη δύναμη να ξεριζώσω  
απ' το παλάτι τη μανία  
να σκοτώνουμε ο ένας τον άλλο.**

Η τραγωδία του Αισχύλου *Αγαμέμνων* (458 π.Χ.), που αποτέλεσε το 1971 την εναρκτήρια παραγωγή του ΘΟΚ, ανεβαίνει φέτος το καλοκαίρι στο πλαίσιο των εορτασμών των 50 χρόνων από την ίδρυσή του, σε σκηνοθεσία Λέας Μαλένη. Πρόκειται για το πρώτο από τα τρία έργα της *Ορέστειας*, της μοναδικής σωζόμενης τριλογίας του Αισχύλου, ένα έργο βαθιά πολιτικό στον πυρήνα του, που ψηλαφίζει και φωτίζει τα σημάδια που αφήνει στη μοίρα των ανθρώπων ένα καθεστώς που γεννά βία.

Η σκηνή τοποθετείται μπροστά στο παλάτι των Ατρείδων, στο Άργος, όπου ο βασιλιάς Αγαμέμνων επιστρέφει μετά το τέλος του Τρωικού Πολέμου, έχοντας δίπλα του την κόρη του Πρίαμου Κασσάνδρα ως λάφυρο. Η Κλυταιμνήστρα θα τον καλωσορίσει αρχικά, όπως αρμόζει σε έναν νικητή, και θα δεχτεί φιλόξενα την ξένη Κασσάνδρα στο παλάτι, βάσει ενός καλά μελετημένου σχεδίου εκδίκησης που στην τελική του πράξη περιλαμβάνει τη δολοφονία του συζύγου της με τη βοήθεια του εραστή της Αίγισθου.

Η αισχυλική τριλογία ανοίγει με μια αποτρόπαιη πράξη και θέτει τα πρώτα καίρια και τόσο επίκαιρα περί δικαίου και δημοκρατίας ερωτήματα. Η Λέα Μαλένη αναζητά την ουσία του έργου, έχοντας ως συνοδοιπόρους της ένα εξαιρετικό σύνολο ηθοποιών και συνεργατών, για να θίξει ένα διαχρονικό ζπούμενο σε έναν κόσμο αντίρροπων δυνάμεων που δεν έπαψε ποτέ να πασχίζει να βρει την ισορροπία του.

# Αγαμέμνων

του Αισχύλου

Μετάφραση  
ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΦΡΙΝΤΖΗΛΑ

Σκηνοθεσία  
ΛΕΑ ΜΑΛΕΝΗ

Σκηνικά  
ΧΑΡΗΣ ΚΑΥΚΑΡΙΔΗΣ

Κοστούμια  
ΣΟΣΣΕ ΕΣΚΙΤΖΙΑΝ

Μουσική  
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΖΑΒΡΟΣ

Χορογραφία-Κίνηση  
ΦΩΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Σχεδιασμός φωτισμών  
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΚΟΥΜΑΣ

Βοηθός σκηνοθέτιδας  
ΕΛΕΝΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Βοηθός σκηνογράφου-ενδυματολόγου  
ΑΝΝΗ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Παίζουν  
ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ΜΑΡΚΟΣ ΓΕΤΤΟΣ  
ΘΑΝΑΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΑΝΝΑ ΠΙΑΓΚΙΩΣΗ  
ΗΛΙΑΝΑ ΚΑΚΚΟΥΡΑ, ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΗΣ  
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΥΠΡΑΙΟΥ, ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΟΥ  
ΑΥΡΟΡΑ ΜΑΡΙΟΝ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΝΩΣ  
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛ, ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ  
ΦΩΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΟΝΗΣΙΦΟΡΟΣ ΟΝΗΣΙΦΟΡΟΥ  
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ  
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΛΕΝΗ ΣΙΔΕΡΑ  
ΝΙΟΒΗ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ, ΧΑΡΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ  
ΜΑΡΙΛΙΑ ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ, ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ

**Παραστάσεις**

Λευκωσία: Αμφιθέατρο Μακαρίου Γ'  
Από 16 Ιουλίου 2021



## Η τέχνη του θεάτρου μπορεί ακόμα και μιλά ελεύθερα, δείχνοντας ωμή την αλήθεια στον καθρέφτη.

### Αγαμέμνων του Αισχύλου

Γεννημένος το 525-524 π.Χ. στην Ελευσίνα, ο Αισχύλος είναι ο θεμελιωτής της αρχαίας αθηναϊκής τραγωδίας και ο κορυφαίος εκπρόσωπός της. Συμμετείχε ως πολεμιστής στους Περσικούς Πολέμους, πρώτα στον Μαραθώνα και στη συνέχεια στη Σαλαμίνα, της οποίας τα ιστορικά συμβάντα μεταπλάθει σε δραματικό μύθο στο έργο του *Πέρσες*. Έγραψε πάνω από ενενήντα έργα, από τα οποία σώζονται ακέραια επτά. Πέθανε το 456 π.Χ. στη Γέλα της Σικελίας. Η *Ορέστεια* (*Αγαμέμνων*, *Χοηφόροι*, *Ευμενίδες*) είναι η μοναδική σωζόμενη τριλογία του αρχαίου δράματος με ενιαία θεματική συνάφεια και το τελευταίο σωζόμενο έργο του, το οποίο παραστάθηκε για πρώτη φορά το 458 π.Χ. στους δραματικούς αγώνες των Μεγάλων Διονυσίων, όπου και κέρδισε το πρώτο βραβείο με το σατυρικό δράμα *Πρωτεύς*. Ο *Αγαμέμνων* αποτελεί το πρώτο δράμα της τριλογίας και έχει ως επίκεντρο της πλοκής του το μύθο του οίκου των Ατρείδων. Μετά την πολιορκία της Τροίας, που κράτησε δέκα χρόνια, ο αργεΐτικος οίκος είναι έτοιμος να υποδεχτεί την επιστροφή του βασιλιά του. Το έργο αρχίζει με έναν φύλακα που περιμένει καρτερικά το σήμα της φωτιάς από την Τροία για να μεταφέρει το χαρμόσυνο μήνυμα στη βασίλισσά του Κλυταιμνήστρα πως η πόλη έπεσε και ο πόλεμος τελείωσε. Προετοιμάζεται η άφιξη του Αγαμέμνονα, με τον Κήρυκα να προαναγγέλλει ευφρόσυνη την επιστροφή του. Ο βασιλιάς εμφανίζεται θριαμβευτής πάνω στο άρμα του, ενώ πίσω του ακολουθεί ως λάφυρο η Τρωαδίτισσα Κασσάνδρα. Η Κλυταιμνήστρα δίνει εντολή να απλώσουν πορφυρό χαλί για να περπατήσει ο σύζυγος και βασιλιάς της και να μπει στο παλάτι. Κατόπιν οδηγεί και την Κασσάνδρα στα ενδότερα του οίκου. Υπερβαίνει τα όρια, δελεάζει και εξαπατά με πειστικά λόγια τον Αγαμέμνονα και ακολούθως διαπράττει διπλή δολοφονία με την υποστήριξη του Αίγισθου, του εραστή της.

Στον *Αγαμέμνονα* παρουσιάζεται επί σκηνής η έκρηξη μιας κρίσης ιδιωτικής, βίαιης και αιματηρής, της οποίας ο κύκλος των δεινών ολοκληρώνεται στο τελευταίο έργο της τριλογίας, αναδεικνύοντας ένα καθολικό και διαχρονικό ζήτημα: την ιδέα της *δίκης* – ποια είναι η φύση της, πώς ορίζεται και ποιοι την ορίζουν.

# Αγαμέμνων

Λέα Μαλένη

## Γιατί ο Αγαμέμνων σήμερα

Σκέψεις πριν από την πρώτη πρόβα

Δυόμισι χιλιάδες χρόνια πέρασαν από την πρώτη παρουσίαση του *Αγαμέμνονα* και η ανθρωπότητα ψάχνει ακόμα να βρει το νόημα της ανθρώπινης ύπαρξης, επαναλαμβάνοντας τα ίδια λάθη σε έναν φαυλότατο κύκλο ολισθημάτων, στοχεύοντας ακούσια στην ύβρη.

Στον *Αγαμέμνονα* το απολυταρχικό καθεστώς και η τυραννία κυριαρχούν, ο λαός δεν έχει καμιά ισχύ, κράτος δικαίου δεν υπάρχει. Οι άντρες επιστρέφουν νικητές από έναν δεκαετή πόλεμο με τεράστιες απώλειες. Η διαστροφή ενός πατέρα που θυσιάζει την κόρη του σαν ζώο, προκειμένου να πετύχει ευνοϊκούς ανέμους για το στόλο, έχει αφήσει πίσω της πολλούς απλήρωτους λογαριασμούς. Ο φόβος, η αναποφασιστικότητα και η έλλειψη ομοφωνίας των πολιτών καταμαρτυρούν την αποσύνθεση αλλά και τη διάσπαση που απειλεί τα ήδη σαθρά θεμέλια της πόλης. Η Κλυταιμνήστρα ποτέ δεν συγχωρεί τον βάρβαρο φόνο του παιδιού της. Το έγκλημα, σ' όνομα της εκδίκησης, γεννά ένα καινούργιο έγκλημα. Η βία φέρνει βία. Η σχέση του ανθρώπου με το σύμπαν και τον κόσμο δοκιμάζεται ολοένα και περισσότερο: κάτι που φαίνεται σωστό έρχεται στη συνέχεια να χτυπηθεί από τη θεϊκή δύναμη, γιατί ξεπερνάει το μέτρο.

Ο άνθρωπος προφασίζεται διαχρονικά μιαν Ελένη ως φαιδρό ηθικό πρόσχημα, προκειμένου να σφετεριστεί την πίστη, τις ζωές, τον πλούτο και την ελευθερία των άλλων. Ο πόλεμος, ορατός ή αόρατος, ένοπλος ή άοπλος, εμφύλιος ή μη, κερδισμένος ή χαμένος, υπάρχει πια καθημερινά γύρω μας ως μόνιμη πλέον απειλή, παράλληλα με την αποχαύνωση και τον αποπροσανατολισμό που μας κυριεύουν, καθιστώντας μας άχρηστους να αντιδράσουμε σε ό,τι κακό συμβαίνει.

Σε μια περίοδο που οι παραδοσιακές ιδέες αμφισβητούνται, οι θεσμοί της δικαιοσύνης και της δημοκρατίας κλονίζονται και η ουσιαστική συμμετοχή των πολιτών στο κράτος δικαίου περιορίζεται και χειραγωγείται με πράξεις βίας και επιβολές, ο *Αγαμέμνων* είναι επίκαιρος σήμερα όσο ποτέ.

Ο χορός των Αργείων επιθυμεί να δοθεί ένα τέλος στη βία και τη διαφθορά, αλλά παραμένει ανίκανος να αντιμετωπίσει την αλήθεια. Και στο τέλος σιωπά. Η τέχνη όμως του θεάτρου μπορεί ακόμα και μιλά ελεύθερα, δείχνοντας ωμή την αλήθεια στον καθρέφτη. Για όποιον αντέχει και θέλει να την δει. Όσο είναι καιρός. Τοποθετώντας ξανά τον άνθρωπο και το μέτρο στο επίκεντρο των συζητήσεων. Αν επιτρέπονται ακόμα οι συζητήσεις.

# δύσσεια

του Ομήρου

Από τις 4 Φεβρουαρίου 2021, και σε εβδομαδιαία βάση, ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου παρουσιάζει στο κοινό με τη μορφή podcast τις 24 ραψωδίες της *Οδύσσειας* του Ομήρου, που μαζί με την *Ιλιάδα* θεμελιώνουν την αρχαία ελληνική γραμματεία και συνιστούν παγκόσμιο κήμα και πανανθρώπινη πολιτιστική κληρονομιά.

Το ανυπέβλητο σε τεχνική, περιεχόμενο, ιστορική και εκπαιδευτική αξία έπος παράγεται με τη σύγχρονη τεχνολογία των podcasts, τεχνολογία που επιτρέπει στους ακροατές να «κατεβάσουν» την ηχογραφημένη ανάγνωση στον υπολογιστή, το κινητό ή το τάμπλετ τους και να την ακούσουν οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμούν.

Ακούγεται η πολύτιμη μετάφραση του σπουδαίου φιλολόγου Δ. Ν. Μαρωνίτη, ενός από τους σημαντικότερους διανοούμενους του σύγχρονου ελληνισμού, μια κορυφαία εργασία υψηλής πνευματικής και αισθητικής αξίας, η οποία κατέχει κορυφαία θέση στον κατάλογο με τις μεταφράσεις έργων από τα αρχαία στα νέα ελληνικά.

Κάθε ηθοποιός κλήθηκε να αναγνώσει μία ραψωδία και να «ζωντανέψει» με τη φωνή του/της το ομηρικό σύμπαν μέσα από το προσωπικό ύφος, το συναίσθημα και την ευαισθησία του/της.

Μετάφραση  
Δ. Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ

Μουσική επιμέλεια  
ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΓΑΛΙΔΗ

Ηχοληψία, μοντάζ και μείξη ήχου  
ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Διαβάζουν οι ηθοποιοί (ανά ραψωδία):

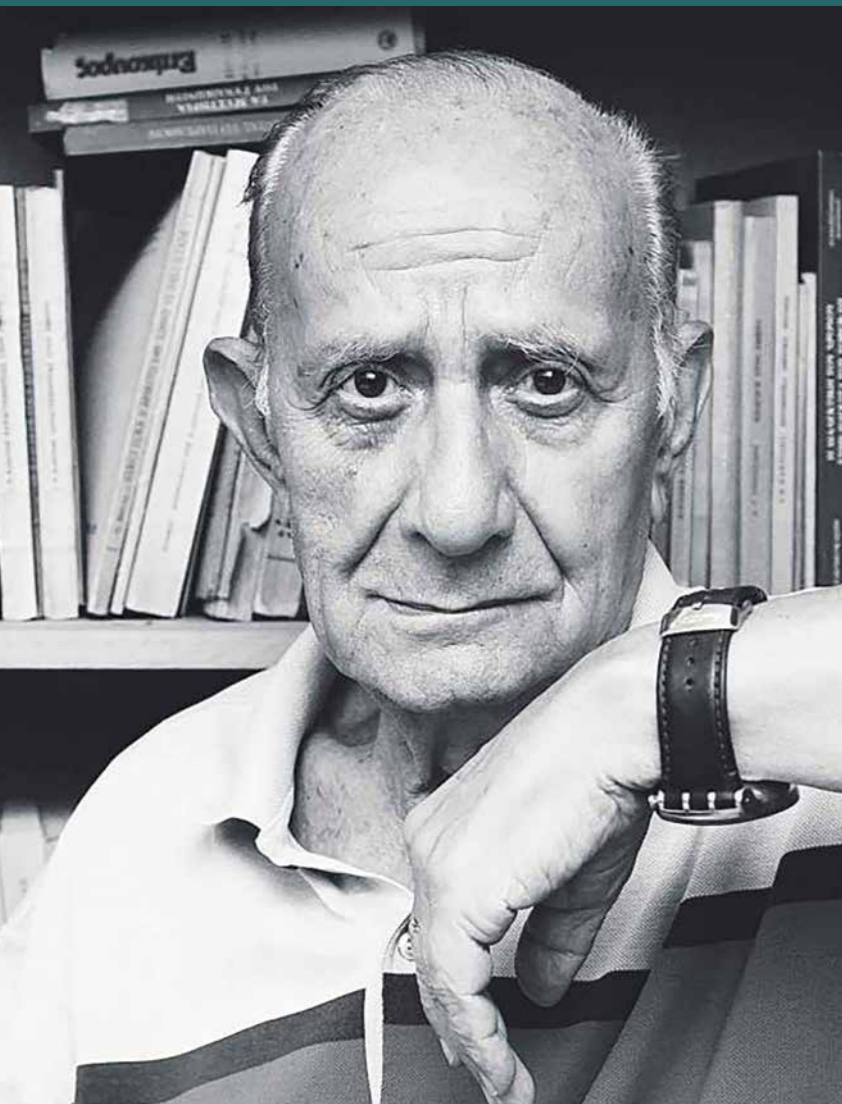
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΜΠΕΜΠΕΔΕΛΗ  
ΕΥΓΥΧΙΟΣ ΠΟΥΜΛΑΪΔΗΣ  
ΕΛΕΝΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ  
ΣΤΑΥΡΟΣ ΛΟΥΡΑΣ  
ΔΗΜΗΤΡΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ  
ΝΤΙΝΟΣ ΛΥΡΑΣ  
ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ  
ΝΤΟΡΙΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ  
ΕΡΜΙΝΑ ΚΥΡΙΑΖΗ  
ΚΩΣΤΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ  
ΑΝΝΙΤΑ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ  
ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ  
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΣΚΟΒΙΑΣ  
ΜΑΡΙΝΑ ΑΡΓΥΡΙΔΟΥ  
ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ  
ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΣΑΒΒΑ  
ΣΤΕΛΑ ΦΥΡΟΓΕΝΗ  
ΙΩΑΝΝΑ ΣΙΑΦΚΑΛΗ  
ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΕΛΕΠΟΣ  
ΜΥΡΤΩ ΚΟΥΓΙΑΛΗ  
ΣΠΥΡΟΣ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗΣ  
ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ  
ΑΝΝΑ ΓΙΑΓΚΙΩΖΗ  
ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΑΥΚΑΡΙΔΗΣ

Για να ακούσετε τα podcasts του ΘΟΚ με τις αναγνώσεις των ραψωδιών της *Οδύσσειας* του Ομήρου, επισκεφθείτε τον ακόλουθο σύνδεσμο:

[anchor.fm/cyprustheatreorganisation](https://anchor.fm/cyprustheatreorganisation)

 Cyprus Theatre Organisation





# Το μακρύ ταξίδι της Οδύσσειας του Μαρωνίτη

Συνέντευξη στον Αλέξη Σταμάτη\*

## Πώς άρχισε αυτή η προσωπική οδύσσεια;

Ξεκίνησε δοκιμαστικά το 1988, ύστερα από πρόταση του Θάνου Μικρούτσικου να θεατροποιηθεί μία ραψωδία της Οδύσσειας με τη φωνή τη δική μου και της Μάγισ Λυμπεροπούλου. Διάλεξα την πέμπτη. Η δουλειά αυτή είχε μεγάλη επιτυχία στην Πάτρα, και άρχισε να με γαργαλίζει η ιδέα τού τι θα συνέβαινε εάν συνέχιζα τη μετάφραση. Αυτό εξ ορισμού σήμαινε έναν τρομερό άθλο. Μιλάμε για είκοσι τέσσερις ραψωδίες, για ένα έπος που, μαζί με την *Ιλιάδα*, θεμελιώνει ουσιαστικά την αρχαία ελληνική ποίηση, αλλά και την αρχαία ελληνική γραμματεία γενικότερα και, ως ένα βαθμό, την ευρωπαϊκή –αν όχι την παγκόσμια– λογοτεχνία.

## Η Οδύσσεια, φαντάζομαι, βρίσκεται στο κέντρο της μεταφραστικής σας περιπέτειας.

Ασφαλώς. Αυτό –ας το ονομάσουμε έργο ζωής– συμπληρώνει πια μια δωδεκαετία. Ελπίζω έως τα μέσα του χρόνου αυτή η περιπέτεια, αυτός ο νόστος, ο δικός μου ο νόστος, να φτάσει στο τέλος του. Υπολείπεται μία, μιάμιση ραψωδία, την οποία σκέφτομαι να παραδώσω προτού γιορτάσω τα φετινά μου γενέθλια.

## Ένα από τα γοητευτικότερα στοιχεία της Οδύσσειας είναι η εμπλοκή του Οδυσσέα με τέσσερις διαφορετικές γυναίκες: την Καλυψώ, την Κίρκη, τη Ναυσικά και την Πηνελόπη. Μιλήστε μου για τα δύο αυτά δίδυμα.

Οι τέσσερις γυναίκες μοιράζονται ανάλογα με το ρόλο τους. Οι δύο, η Καλυψώ και η Κίρκη, θα μπορούσαμε να πούμε πως ανήκουν στον κόσμο των δαιμονικών θεοτήτων, ενώ οι άλλες δύο, η Ναυσικά και η Πηνελόπη, ανήκουν στον κόσμο των θνητών γυναικών. Ο κοινός παρονομαστής και των τεσσάρων είναι, με μια ομηρική πάντοτε αντίληψη, το ερωτικό στοιχείο. Αλλά οι διαφορές είναι ριζικές ανάμεσα στα δύο δίδυμα: η Καλυψώ είναι νύμφη, η Κίρκη είναι μάγισσα και φαρμακοποιός. Και οι δύο γυναίκες είναι απομονωμένες σε εξωτικά νησιά· και οι δύο θέλουν, καθεμιά με τον τρόπο της, να απορροφήσουν τον ήρωα. Η Καλυψώ ανταλλάσσει την αθανασία που θέλει να προσφέρει στον Οδυσσέα με τον όρο της λήθης, λειτουργεί επομένως ληθαργικά – το όνομά της ήδη είναι ενδεικτικό ότι πάει να τον σκεπάσει. Η Κίρκη λειτουργεί περισσότερο ηδονιστικά, προσπαθεί με τα μάγια της, και κατεβάζοντας το θέμα της ηδονής όσο μπορεί πιο χαμηλά, να ξυπνήσει σχεδόν ζώδη ένστικτα στον Οδυσσέα. Ωστόσο η ίδια η Κίρκη είναι εκείνη η οποία, μέσα από αυτόν το δίαυλο της ηδονής, θα γίνει οδηγός του Οδυσσέα στον κάτω κόσμο και, επομένως, θα τον βοηθήσει να πραγματοποιήσει το νόστο του. Σε ό,τι αφορά τις άλλες δύο, τα πράγματα είναι σχεδόν συγκινητικά: ο Οδυσσέας, ένας ώριμος άντρας, έπειτα από ένα συντριπτικό ναυάγιο συναντιέται με μια κοπέλα, με μια βασιλοπούλα, παρθένα ακόμα. Στη συνέχεια συναντιέται και ξανασμίγει με τη γυναίκα του.

Η Οδύσσεια «παίζει» πάρα πολύ αντικρίζοντας αυτά τα δύο είδωλα: το είδωλο της κόρης, που θα μπορούσε να είναι σε υποθετικό επίπεδο η νύφη για τον Οδυσσέα, αν δεχόμασταν ότι έμενε στο ουτοπικό, στο παραδείσιο περιβάλλον των Φαιάκων –την ευχή αυτή την κάνει και η ίδια η Ναυσικά, αλλά και ο πατέρας της, ο Αλκίνοος–, και το είδωλο της Πηνελόπης, που είναι η νόμιμη γυναίκα.

\* Η συνέντευξη δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Symbol* (2000) και αναδημοσιεύτηκε στο blog του Στάθη Τσαγκαρουσιάνου (ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ, 8/4/2021). Θερμές ευχαριστίες στη *LiFO* και τον κύριο Στάθη Τσαγκαρουσιάνο για την ευγενική παραχώρηση των δικαιωμάτων της συνέντευξης.

Το έπος αυτό έχει γίνει αποδεκτό, μαζί με την *Ιλιάδα*, ως θεμελιακό, ιδρυτικό έργο της ελληνικής και της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

**Υπάρχουν στο κείμενο παρομοιώσεις εκπληκτικές. Για παράδειγμα: «Τη χορδή δοκίμασε, κι αυτή κελάηδησε σαν χελιδόνα». Πώς χειριστήκατε αυτό το υλικό;**

Οι παρομοιώσεις είναι ένα υλικό από τα σημαντικότερα που έχει κανείς στα χέρια του όταν μεταφράζει Όμηρο. Ειδικότερα στην *Οδύσεια*, ο κόσμος των παρομοιώσεων είναι συγκλονιστικός και τόσο απροσδόκητος, που φαντάζομαι πως όσοι δεν έχουν διαβάσει Όμηρο –και είναι πολλοί, ακόμα και λογοτέχνες– θα πάθαιναν σοκ από την τολμηρότητα κάποιων παρομοιώσεων. Για να σε καταπλήξω προς αυτή την κατεύθυνση, σου διαβάζω μία παρομοίωση από τη ραψωδία ι, που μεταφράζω αυτό τον καιρό, με την οποία εικονογραφείται η αγρυπνία του Οδυσσέα πριν από τη μνηστήροφονία:

«Έτσι μιλώντας μάλωνε με την καρδιά του, κι αυτή τον άκουσε και συγκρατήθηκε να μην ξεσπάσει η τόση οργή της. Ο ίδιος όμως τώρα στριφογύριζε στο στρώμα του σα σβούρα, ως κάποιος σε φωτιά αναμμένη που φουντώνει βάζει σπληνάντερο, ξίγκι γεμάτο κι αίμα και σβέλτα το γυρίζει, μια από δω, μια από κεί, καθώς ορέγεται το γρηγορότερο ψημένο να το δει, έτσι κι αυτός γυρίζοντας πλευρό στριφογυρνούσε, γιατί τον τυραννούσε η σκέψη πως θα μπορέσει χέρι να βάλει στους ξεδιάντροπους μνηστήρες».

Μιλάμε για τέτοιου είδους παρομοιώσεις, και αν μπορεί κανείς να βρει αντίστοιχα τολμηρές στη νεότερη λογοτεχνία μας, ειδοποιεί εσένα κι εμένα για να το ξέρουμε...

**Γιατί ο Όμηρος μας «κρύβει» τον Οδυσσέα σε τέσσερις ραψωδίες;**

Ουσιαστικά το έπος είναι μοιρασμένο σε δύο μεγάλους κύκλους, και μάλιστα ισομερώς. Στο πρώτο μέρος προηγείται το κεφάλαιο που ονομάζεται «Τηλέμαχεια», από το οποίο «λείπει» ο Οδυσσέας. Στην ουσία, όμως, δεν λείπει – εδώ υπάρχει ο πρώτος θεμέλιος λίθος του έπους, όπου ο νόστος προοικονομείται ως αναζήτηση του Οδυσσέα. Ως φορέας αυτής της αναζήτησης επιλέγεται ο Τηλέμαχος. Αυτό αποτελεί τακτική –με παραλλαγές– και στο υπόλοιπο έπος. Μια συνεχής διαπλοκή του νήματος «αναζήτηση του Οδυσσέα» και του νήματος «νόστος του Οδυσσέα». Στην πρώτη φάση –στις τέσσερις πρώτες ραψωδίες– τα πράγματα είναι απολύτως ξεκάθαρα, καθώς με εντολή της Αθηνάς ο Τηλέμαχος ταξιδεύει προς αναζήτηση του πατέρα του. Ο Τηλέμαχος δεν παίρνει καμία ουσιαστική πληροφορία, αλλά έτσι εκτελείται η συγκεκριμένη εντολή. Η αναζήτηση αρχίζει να παραλλάσσεται στα επόμενα μέρη της *Οδύσειας* με τέτοιον τρόπο, ώστε η συνθήκη της μη αναγνώρισης του ήρωα να ευνοεί συνεχώς τις παραλλαγές του θέματος της αναζήτησης – και της θετικής από τους φίλους, αλλά και της αρνητικής από την πλευρά των μνηστήρων. Έτσι έχουμε μια παράταση και μια συνεχή διαπλοκή, σχεδόν διαλεκτική, ανάμεσα σ' αυτά τα δύο μεγάλα θέματα της *Οδύσειας*, που είναι αφενός η αναζήτηση και αφετέρου ο νόστος του Οδυσσέα. Ο νόστος δεν διακόπτεται, αλλά κλιμακώνεται και συμπλέκεται με τους αναγνωρισμούς, οι οποίοι αρχίζουν από τη 16η ραψωδία, με τον πρώτο αναγνωρισμό από τον Τηλέμαχο, και καταλήγουν στην 24η, με τον αναγνωρισμό του Οδυσσέα από τον πατέρα του, τον Λαέρτη.

**Σε κάποια σημεία χρησιμοποιείτε εκφράσεις που παραπέμπουν σε κορυφαίες υπογραφές της λογοτεχνίας μας, όπως «έβλεπε με τα μάτια της ψυχής του», από τον Πόρφυρα του Σολωμού, ή «κατέχει υπεροψία και μέθη», από τον Καβάφη, ή γιατί «ο νους του ψήλωσε», από τη Φόνισσα του Παπαδιαμάντη.**

Το αρχικό πρόβλημα που είχα με την *Οδύσεια* ήταν εάν η μετάφραση θα έπρεπε να ακολουθήσει εκείνο το οποίο αποτελούσε τον κανόνα προηγουμένως – ένα αρχαϊκό, ως το πω έτσι, μοντέλο, το οποίο θα είχε τις ρίζες του κυρίως στο δημοτικό τραγούδι. Η δική μου άποψη ήταν ότι, χωρίς να αγνοηθεί το βάθος της γλωσσικής και της λογοτεχνικής μας περιπέτειας, το οποίο μπορεί να φτάσει και πίσω από τον Σολωμό, έως την κρητική λογοτεχνία, αλλά και σε παλαιότερα κείμενα, η γενικότερη αίσθηση της μεταφραστικής γλώσσας θα έπρεπε να ανακαλεί το status της σύγχρονης ποίησης και να μην αφήνεται από το γλωσσικό γούστο της νεωτερικής γενικότερα ποίησης. Αυτά ήταν τα αξιώματα από τα οποία ξεκίνησε η δουλειά μου, αρχής γενομένης από την κατάργηση του παραδοσιακού μέτρου και την πρόκριση ενός ρυθμικού αλλά ελεύθερου στίχου.

Στη μετάφρασή μου υπάρχουν πυκνές αναφορές είτε στη γλώσσα του *Ερωτόκριτου* είτε στη γλώσσα του Σολωμού, του Σεφέρη, του Κάλβου. Υπάρχουν, επίσης, αναφορές και μεταφραστικά λείψανα από ξένη λογοτεχνία που διάβαζα στα παιδικά, εφηβικά και νεανικά μου χρόνια, η οποία έχει διεισδύσει στο υπόστρωμα της γλωσσικής μου σκευής. Ένα προσεκτικό μάτι θα μπορούσε να διαγνώσει ρυθμικά και εκφραστικά στοιχεία από μεταφράσεις του Σαίξπηρ από τον Καρθαίο, εν μέρει και από τον Ρώτα. Η μετάφραση έχει στίγματα τα οποία παραπέμπουν όχι μόνο στο γλωσσικό μας παρόν, αλλά και στο παρελθόν. Στα σημεία όπου το κείμενο δικαιολογεί στοιχεία ενός ευρύτερου και πιο «ευτελοῦς» γλωσσικού περιβάλλοντος, εγώ τα φιλοξενώ. Κάθε κείμενο χρειάζεται όχι μονάχα τα γλωσσικά και υφολογικά στοιχεία που το απογειώνουν, αλλά και εκείνα που το προσγειώνουν· θέλω ο μεταφραστικός λόγος, εκεί όπου επιτρέπει –αν όχι επιβάλλει– το πρωτότυπο κείμενο, να αναλαμβάνει το ρόλο που παίζει η γείωση μιας κεραίας. Φτάνοντας στην υπερβολή, θα έλεγα ότι με ενδιαφέρει μερικές φορές, με ορισμένες λέξεις και εκφράσεις, το κείμενο να ακουμπάει σ' ένα είδος πηλού, ένα είδος λάσπης, στο πρωτογενές υλικό μέσα από το οποίο πλάθονται και σχηματίζονται οι λέξεις. Το πρωτότυπο κείμενο ενέχει διαβαθμίσεις που φτάνουν από την απογείωσή του στην προσγείωσή του. Το ίδιο επιδιώκει και η μετάφραση.

**Πρόκειται, ασφαλώς, για ένα εγχείρημα εξοντωτικό. Δεν κουραστήκατε;**

Ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πόσο διείσδυσε αυτή η μεταφραστική περιπέτεια μέσα μου είναι ότι, τα τελευταία κυρίως χρόνια, κάθε φορά που καταπιάνομαι με τη μετάφραση μιας ραψωδίας έχω ως παρεπόμενο κανονικούς γλωσσικούς εφιάλτες στον ύπνο μου: μέσα στο κεφάλι μου σχηματίζονται είτε λέξεις είτε φράσεις ολόκληρες, οι οποίες είναι ακατανόητες από κάθε άποψη. Όταν ξυπνώ, μολονότι αυτές οι φράσεις ως γλωσσικοί εφιάλτες δεν λένε τίποτα από άποψη νοήματος, αποτελούν ωστόσο ένα καλό κλειδί για να ξεκινήσει η δουλειά της ημέρας.

**Υπάρχουν στην Οδύσσεια υπόγειοι κώδικες, υπονοούμενα, υπαινιγμοί;**

Εδώ τίθεται ένα πολύ γενικότερο θέμα για τη χρήση του λόγου στην αρχαία ελληνική λογοτεχνία. Ένα ιδρυτικό παράδειγμα αποτελούν τα δύο έπη, και ειδικότερα η Οδύσσεια. Ο αρχαίος λόγος διαθέτει αναμφισβήτητα τις εξοχές και τις εσοχές του, και ενίοτε εσωτερικεύεται και εξωτερικεύεται, φτάνοντας ακόμα και σε πρωτοβάθμιες έστω χρήσεις εσωτερικού μονολόγου. Πρόκειται, ωστόσο, για ένα λόγο ο οποίος απεχθάνεται τα υπονοούμενα. Ό,τι είναι σε θέση να απορροφήσει στο σώμα του ο λόγος αυτός ως νόημα, ως κατάσταση ανθρώπινη, ως πράγμα, ως πρόβλημα, ως δίλημμα, το απορροφά και το δηλώνει. Δεν λειτουργεί υπαινικτικά ή ψευδοϋπαινικτικά. Επομένως, υπάρχει μια περίεργη, μια σχεδόν παραδείσια ενάργεια και διαύγεια ποιητικού λόγου. Ενός λόγου ο οποίος, παρά τις διαστρωματώσεις του –από πάνω έως κάτω και κάποτε σε απύθμενα βάθη ανθρωπολογίας και ανθρωπογνωσίας–, ποτέ δεν ακκίζεται παίζοντας καθ’ υπερβολήν με ό,τι ονομάζουμε στη σύγχρονη λογοτεχνία «υπονοούμενα».

**Αυτό ισχύει για το σύνολο της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας;**

Ναι, και η Σαπφώ έτσι γράφει. Πρόκειται για ένα λόγο ο οποίος δεν παίζει εσκεμμένα με τους υπαινιγμούς. Δεν θέλει να υποδηλώσει ότι λογοτεχνία είναι να λες κάτι, να κρύβεις κάτι, να υπαινίσσεσαι κάτι, και, μέσω αυτών των ρητών, των ημίρητων, των άρητων, των υπαινικτικών στοιχείων, να χτίζεται το λογοτέχνημα για να αποδεικνύει και τη βαθύτερη, υποτίθεται, φύση του και τη βαθύτερη σύνταξη, υποτίθεται, της γλωσσικής μας συμπεριφοράς. Εδώ, κατά κάποιον τρόπο, ο λόγος κινείται σε άπλετο φως, δείχνοντας τα δικά του σκοτεινά ή μισοφωτισμένα στοιχεία μέσα σ’ ένα γενικό περιβάλλον που είναι κατάφωτο. Είναι μια χαμένη ιστορία στη νεότερη λογοτεχνία, όπου υπάρχει μια άλλη αντίληψη της χρήσης του λόγου, η οποία δημιουργήθηκε στα τραυματικά, νεότερα χρόνια.

**Η Οδύσσεια είναι το πρώτο λογοτεχνικό έργο στον κόσμο;**

Το έπος αυτό έχει γίνει αποδεκτό, μαζί με την Ιλιάδα, ως θεμελιακό, ιδρυτικό έργο της ελληνικής και της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Από εκεί και πέρα, δεν νομίζω ότι ωφελεί η υπερβολική μυθοποίηση των ομηρικών επών, όπως και άλλων κορυφαίων έργων της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας. Η μυθοποίηση αποτελεί φραγμό για μια πιο φυσική και ωφέλιμη επικοινωνία με τα έργα. Παρά το αδιαμφισβήτητο μέγεθός τους, πιστεύω ότι αν δεν αντιμετωπιστούν ως έργα που ανήκουν στον επίγειο κόσμο μας και στον ιστορικό τους χώρο, ως έργα που αφορούν τον ανθρώπινο κύκλο μας και τον ανθρώπινο κλοιό μας, χάνουν όχι μόνο το μισό της αξίας τους, αλλά και παραπάνω. Η επιρροή που είχε η Οδύσσεια στην ελληνική αλλά και στην παγκόσμια λογοτεχνία υπήρξε σαρωτική. Πολύ νωρίς τα ομηρικά έπη αναγνωρίζονται ως θεμέλια της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας, της αρχαϊκής ποίησης, της χορικής και της δραματικής ποίησης. Δεν υπάρχει, ωστόσο, κανείς είδους δουλική ή μηχανική μίμηση ομηρικών θεμάτων, μοτίβων ή τρόπων. Υπάρχει ένας συνεχής και πολύ δημιουργικός διάλογος, ενίοτε και ένας πολύ βίαιος και σαφής αντίλογος των λυρικών ή των δραματικών ποιητών με τα δεδομένα των ομηρικών επών. Ο Οδυσσεύς, λόγου χάρη, είναι ένα πρόσωπο το οποίο σκανδαλίζει τη μεταγενέστερη λογοτεχνία, τη χορική και τη δραματική ποίηση· ως μην ξεχνάμε ότι εξακολουθεί να σκανδαλίζει και τη νεότερη σκέψη, την ευαισθησία, ακόμα και τη φιλοσοφία και τη νεότερη ανθρωπολογία. Πιστεύω ότι πρόκειται για πάρα πολύ σύνθετη μορφή, φαινομενικά αντιφατική, για μια μορφή μοντέρνα –από αυτή την άποψη, ο Τζέιμς Τζόις άρπαξε τον ταύρο από τα κέρατα– όπου στην πραγματικότητα οι διακρίσεις αλήθειας και ψεύδους, καλού και κακού, θεμιτού και αθέμιτου με κάποιον τρόπο αίρονται, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οδηγούμαστε σ’ ένα ηθικό ή λογοτεχνικό αδιέξοδο ή σ’ έναν γενικό αμοραλισμό. Κάθε άλλο.

Είναι ένα έργο το οποίο στην επιφάνεια μοιάζει να είναι ένα παραμύθι. Όμως μόλις κάνεις μια βουτιά για να πας μισό μέτρο πιο κάτω, διαπιστώνεις ότι όχι μόνο δεν είναι παραμύθι, αλλά είναι ένας κόσμος ολόκληρος, γεμάτος σύνθετα θέματα και μοτίβα. Ένας κόσμος γεμάτος ειρωνεία, ανθρωπολογική και ανθρωπογνωστική ωριμότητα. Ώρες ώρες μοιάζει να είναι τόσο ώριμο φρούτο –δεν είναι τυχαίο ότι είναι ένα έπος με το οποίο κλείνει ο κύκλος της αρχαϊκής ελληνικής ποίησης στα τέλη του 8ου π.Χ. αιώνα–, που νομίζει κανείς ότι λίγο ακόμα και θα αρχίσει να σαπίζει. Απόδειξη ότι αμέσως μετά ανοίγει ένας εντελώς διαφορετικός κύκλος στη λογοτεχνία, τον οποίο ορίζουμε ως αρχαϊκή λυρική ποίηση.



**Η πρόταση να αναλάβω τη μουσική επένδυση της Οδύσσειας ήρθε σαν θείο δώρο!**

**Πώς προσήλθατε στην κλασική μουσική και ποια είναι η σημερινή σχέση σας με αυτήν;**

Ξεκίνησα να ακούω μουσική στο σπίτι αρχικά. Με μάγευε αυτό που έπαιζε όλη μέρα στο πικάπ της κουζίνας μας. Ιδέα δεν είχα πως είχε όνομα. Κλασική μουσική! Η μητέρα μου, που είχε μεταναστεύσει στο Λονδίνο όταν ήταν μικρή –κάτι που έκαναν πολλοί Κύπριοι πριν από την ανεξαρτησία του νησιού–, είχε αδυναμία στην όπερα κυρίως. Φανταστείτε τώρα ένα κορίτσι που φοίτησε μόνο στις πρώτες τάξεις του δημοτικού και αναγκάζονταν να δουλεύει σαν ράφτρα σε εργοστάσιο, να τρυπώνει κρυφά στις μεγάλες αίθουσες συναυλιών του Λονδίνου με τον μικρότερο αδελφό της για να απολαύσει όπερα και μπαλέτο! Αν το δω μεταφυσικά, ήταν λες και την επέλεξα να με μεγαλώσει για να μου μεταδώσει την αγάπη προς τη μουσική, όχι μόνο την κλασική. Διότι στο σπίτι, πέρα από κλασικά έργα, ακούγαμε Beatles, Paul Anka, Elvis Presley και Tom Jones! Την ελληνική μουσική τη γνώρισα πολύ αργότερα, όταν άρχισα πια να κάνω εκπομπές στο ραδιόφωνο. Η σημερινή σχέση μου με τη μουσική διατηρεί ανέπαφο εκείνο το αρχικό σκίρτημα. Είναι μια συγκατοίκηση που δεν έχει φθαρεί στο ελάχιστο από την καθημερινή επαφή!

**Πώς μπορεί να εξοικειωθεί κάποιος με το είδος; Γιατί οι νέοι άνθρωποι δυσκολεύονται να την αποδεχτούν;**

Κάθε εξοικείωση με κάτι καινούργιο χρειάζεται χρόνο και λίγο κόπο. Με το σπουδαίο εργαλείο που έχουμε σήμερα στα χέρια μας, την τεχνολογία, είναι τόσο απλό να ανοίξουμε ένα παράθυρο (κυριολεκτικά!) στον κόσμο. Όσοι επιθυμούν να δώσουν μια ευκαιρία στην κλασική μουσική ας ξεκινήσουν με τις πιο εύπεπτες μελωδίες του Mozart ή του Chopin, για παράδειγμα. Δεν χρειάζεται να κάνουν κατάδυση στον Wagner ή στον Mahler... Είναι αλήθεια όμως ότι οι Κύπριοι δεν έχουμε παράδοση σε αυτή τη μουσική που γεννήθηκε και μεσουρανάει στην κεντρική Ευρώπη. Πώς να δελεάσεις ένα νέο παιδί να την εμπιστευτεί για την ψυχαγωγία του τη στιγμή που παλαιότερες πρακτικές (στο σχολείο ή στο ραδιόφωνο) συνέδεαν το είδος αυτό με το... πένθος; Η κλασική μουσική διαθέτει και χιούμορ και χαρά και ενθουσιασμό.

**Ποιοι είναι οι αγαπημένοι σας συνθέτες, μουσικοί, ορχήστρες;**

Ξεχωρίζω πολλούς συνθέτες. Σταχυολογώντας προχώρα, από την Αναγέννηση τον Monteverdi και τον Josquin des Prez. Από την μπαρόκ τον Vivaldi και τον J.S. Bach. Μετά την κλασική εποχή στέκομαι με δέος μπροστά στον Mozart και τον Beethoven. Από τον 19ο και 20ό αιώνα ξεχωρίζω τους Chopin, Clara Schumann, Mendelssohn, Rachmaninoff, Shostakovich και Debussy. Από τους μουσικούς τους πιανίστες Maria João Pires, Daniil Trifonov, Khatia Buniatishvili, Evgeny Kissin, και έχω αδυναμία στους κόντρα τενόρους Andreas Scholl και Philippe Jaroussky. Αγαπώ επίσης τον βιολοντσέλιστα Mstislav Rostropovich. Θεϊκό παίξιμο! Θαυμάζω πολύ τη Βασιλική Ορχήστρα Concertgebouw του Άμστερνταμ, αλλά και μικρές, σχεδόν «χειροποίητες» ορχήστρες, όπως τους Les Arts Florissants, τους I Musici και τους Apollo's Fire.

**Πώς δουλεύετε το υλικό της Οδύσσειας; Υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια που κατευθύνουν στις επιλογές σας;**

Η πρόταση να αναλάβω τη μουσική επένδυση της Οδύσσειας ήρθε σαν θείο δώρο! Μετά την κούραση, την απογοήτευση και το φόβο που όλοι νιώσαμε το 2020, το παραμύθι του Οδυσσέα μου χάρισε έναν νέο μπούσουλα με τους συμβολισμούς του. Η Οδύσεια θα έπρεπε με κάποιον τρόπο να διδάσκει σε ανθρώπους μεγάλης ηλικίας, όταν την έχεις περισσότερο ανάγκη, και όχι στην εφηβεία, στην οποία, έτσι κι αλλιώς, αισθάνεσαι άτρωτος.

Η δουλειά μου σε κάθε ραψωδία είναι να παρεμβαίνω διακριτικά με σύντομες μουσικές φράσεις. Ακολουθώντας την ιστορία, τη δράση αλλά και το συναίσθημα που γεννά κάθε νέα συνθήκη, προσπαθώ να δημιουργήσω με τη μουσική μια «ιστορία μέσα στην ιστορία». Τον καταλυτικό λόγο στις επιλογές μου έχει πάντα ο πθοποιός που καλείται να διαβάσει μια ραψωδία. Η χροιά της φωνής του μαζί με την ατμόσφαιρα που δημιουργεί η απαγγελία του με οδηγούν στη μουσική. Πρέπει να σας πω πως κάθε φορά που παραλαμβάνω μια νέα ραψωδία κάνω σαν μικρό παιδί που του κάνουν δώρο τα Χριστούγεννα! Εκείνη τη στιγμή ξεκινά το δικό μου μαγικό ταξίδι λόγου και ήχου.

**Πού σας «ακούμε» σήμερα;**

Χαίρομαι πολύ για την ύπαρξη του Ρικ Classic (στους 88.2). Παρουσιάζω καθημερινά δύο εκπομπές: «Η καλή μέρα από τη Μουσική φαίνεται» (7:00-8:00) και «Η Κλασική Συνταγή» (14:00-16:00). Έχω επιστρέψει επίσης και στο Κανάλι 6, κάνοντας εκπομπή βραδινή την Παρασκευή και απογευματινή το Σαββατοκύριακο.

**«Η μουσική είναι η ομορφιά του σύμπαντος». Εκτός από τη μουσική, τι άλλο ομορφαίνει το προσωπικό σας σύμπαν;**

Θα πω το στερεότυπο: η οικογένειά μου και οι φίλοι μου. Η φροντίδα των κατοικιδίων μου με έμαθε να αγαπώ καλύτερα, αλλά και ο αγώνας για την ευημερία των αδέσποτων μου γέννησε πρωτόγνωρα συναισθήματα – όχι πάντα ευχάριστα, δυστυχώς. Η φύση επίσης είναι για μένα αποκούμπι και παρηγοριά. Πέρα από αυτά, η λογοτεχνία και το θέατρο προσθέτουν ομορφιά στο δικό μου σύμπαν. Και κάτι τελευταίο: η συγγραφή. Όποτε έχω κάτι να διηγηθώ, το κοινοποιώ. Οι γάτες μου, για παράδειγμα, με τις οποίες συμβιώνουμε αρμονικά, έχουν γίνει πηγή έμπνευσης για ένα βιβλίο μου που κυκλοφόρησε στα τέλη του 2019. Με ξάφνιασε ευχάριστα η αγάπη με την οποία ο κόσμος αγάλιασε τους Pizzigatti μου. Έτσι, αυτή την εποχή γράφω τους Pizzigatti 2, και αυτό μου δίνει τεράστια χαρά σε μια εποχή που η χαρά είναι δυσεύρετη.





Με τη συνάθροιση να θεωρείται συνθήκη ύψιστης επικινδυνότητας για τη μετάδοση του Covid-19, οι παραστατικές τέχνες, που έχουν ως απαιτούμενο συστατικό τη συνεύρεση και τη φυσική παρουσία, πλήγηκαν ανεπανόρθωτα. Οι ζωντανές θεατρικές παραστάσεις με φυσική παρουσία κοινού στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης αναστάληκαν εδώ και δεκαπέντε μήνες και η συνεύρεση σε θεατρική εμπειρία παρέμεινε άπιαστο όνειρο – ελάχιστοι είχαν το προνόμιο να παρακολουθήσουν μια θεατρική παράσταση, σε μεμονωμένες περιπτώσεις, και μάλιστα όχι σε όλες τις χώρες.

Οι άνθρωποι που εργάζονται στον τομέα του θεάτρου και του πολιτισμού αναγκάστηκαν σε αρκετές περιπτώσεις να αλλάξουν επαγγελματική πορεία, ενώ τα κράτη, προσπαθώντας να διαχειριστούν τα θέματα και τις επιπτώσεις της πανδημίας σε όλα τα επίπεδα, δεν κατάφεραν να στηρίξουν επαρκώς τους τομείς του πολιτισμού. Το πείσμα όμως και η επιμονή όλων όσοι αγαπούν το θέατρο κράτησαν τη σπιθα αναμμένη, με αποτέλεσμα τώρα να ανοίγουν σιγά σιγά τα θέατρα ξανά, καλώντας τους Ευρωπαίους θεατές να γεμίσουν και πάλι τις αίθουσες.

Στην Κύπρο υπήρξαμε τυχεροί, μιας και οι σκηνές δεν παρέμειναν βουβές όλο αυτό το διάστημα από την έναρξη της πανδημίας, και αυτό χάρη στην απίστευτη πειθαρχία που επέδειξαν οι άνθρωποι του θεάτρου και οι θεατές στην τήρηση των μέτρων, αλλά και στη σκληρή δουλειά που χρειάστηκε για να πειστούν και οι αρμόδιοι αλλά και το κοινό πως μπορούν να εμπιστευτούν τις συνθήκες που θα επικρατούσαν στο θέατρο με την επανεκκίνηση.

Η Σύνοδος των Θεάτρων της Ευρώπης καλωσόρισε την προοπτική για το άνοιγμα των θεατρικών σκηνών με ένα πρότζεκτ με τίτλο "Renaissance", μέσα από το οποίο είκοσι-δύο θέατρα από δεκαοκτώ ευρωπαϊκές χώρες εκφράζουν προβληματισμούς και οραματίζονται δημιουργικά την αναγέννηση του θεάτρου μετά την πανδημία.

## ETC Renaissance

Τα φιλμάκια του "Renaissance" έχουν υποστηριχθεί με χρηματοδότηση από τη Σύνοδο των Θεάτρων της Ευρώπης (ETC), που, σημειωτέον, είναι το μεγαλύτερο δίκτυο θεάτρων με κρατική χρηματοδότηση στην Ευρώπη, και από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η σημασία που αποδίδει η Ευρωπαϊκή ένωση τόσο στο δίκτυο ETC όσο και στο πρόγραμμα φαίνεται και από την παρουσία στη δημοσιογραφική διάσκεψη για την παρουσίαση του προγράμματος και της επικεφαλής του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή & Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού) Barbara Gessler, η οποία δήλωσε πως:

«Είναι ζωτικής σημασίας για τα θέατρα στην Ευρώπη να μπορούν να ανοίξουν ξανά σύντομα, να συνεργαστούν διασυνοριακά και να επανασυνδεθούν με το κοινό τους σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Το "Renaissance" του ETC δίνει ένα ισχυρό μήνυμα για τα θέατρα στην Ευρώπη. Δίνει ελπίδα για να ξεπεραστεί η πανδημία –και να επεκταθεί η δραστηριότητα στην ψηφιακή σκηνή–, έτσι ώστε το θέατρο να μπορεί να παραμείνει όπως ήταν τα τελευταία 2.000 χρόνια: μια πρωτοποριακή μορφή τέχνης που συνδέει τους ανθρώπους και υλοποιεί πρωτοποριακούς στόχους».

Η Αναγέννηση, μια σύνθετη και άνιση γιορτή της ομορφιάς, της σοφίας, της επιστήμης και της αρχιτεκτονικής, υπήρξε εποχή δραματικών αλλαγών, αναταραχών, βίαιων ρήξεων με κοινωνικά πρότυπα. Ήταν επίσης μια εποχή που οδήγησε σε μια αλλαγή στην ευρωπαϊκή σκέψη και εισήγαγε νέες τάσεις, μετά το Μεσαίωνα, με επίκεντρο τον άνθρωπο.

Με αφορμή το πρότζεκτ "Renaissance", πάνω από 250 δημιουργοί εμπνεύστηκαν από τη φιλοσοφία, την πρόκληση αλλά και την πίεση που προκάλεσε η πανδημία σε καλλιτέχνες, φορείς και κοινό. Το διάστημα των τελευταίων δεκαπέντε μηνών οι άνθρωποι του θεάτρου βίωσαν και μια άλλη αναγέννηση, αυτή τη φορά στον εικονικό χώρο, αφού δοκιμάστηκαν σε αυτόν, αποκαλύπτοντας στο κοινό νέα κείμενα και μορφές παρουσιάσεων, επινοώντας δουλειά για την ψηφιακή σκηνή και αναπτύσσοντας ψηφιακές δημιουργίες.

Πολύ συμβολικά, τα πρωτότυπα πεντάλεπτα φιλμάκια άρχισαν να προβάλλονται την Ημέρα της Ευρώπης, στις 9 Μαΐου 2021, και κάθε μέρα έως τις 4 Ιουνίου 2021 ένα από αυτά θα βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Συνόδου, δωρεάν για το κοινό. Μέσα από αυτή την κοινή δράση των θεάτρων της Ευρώπης τονίζεται ξεκάθαρα η διαφορετικότητα, η πολυπολιτισμικότητα και η ελευθερία έκφρασης. Μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν:

- Μια απελπισμένη έκκληση για θέατρο από έναν δικαστή με μάσκα αερίων – από τη Σουηδία.
- Μια φανταστική περιπέτεια στους όμορφους πέτρινους δρόμους της Μάλτας.
- Ένα όνειρο πυρετού εμπνευσμένο από την πανδημία, με μια τρομακτική αναζήτηση για την καρδιά του θεάτρου που χτυπάει – από την Πράγα.
- Ζωντανά σκουλήκια – από το Γκρατς στην Αυστρία.
- Ένα δράκο-μαριονέτα – από τη Σλοβακία.
- Ένα διαφορετικός σύλληψης κουκλοθέατρο για το πώς η πανδημία τρώει τους ανθρώπους – από τη Λιέγη.

Ο ΘΟΚ έλαβε μέρος με το οπτικοποιημένο κείμενο του Κώστα Μαννούρη με τίτλο *Δέρμα*, ερμηνεία του Χάρη Αττώνη και σκηνοθεσία Παναγιώτη Λάρκου (bUilt-uP aRea & ΘΟΚ). Συμμετοχή: Μπάλντρικ, ο σκύλος.

Το πρότζεκτ "Renaissance" θα λειτουργήσει ως προπομπός για την εβδομάδα Νέου Ευρωπαϊκού Δράματος (Week of New European Drama), μια εβδομάδα καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων από τις 7 έως τις 13 Ιουνίου, που διοργανώνεται από ETC. Θα περιλαμβάνει το φεστιβάλ του Young Europe "To:gather", μια παρουσίαση πρωτότυπων έργων για νεανικό κοινό, μια συμμετοχική ανάγνωση σε Zoom νέων έργων που μεταφράστηκαν στα αγγλικά, και τη Γενική Συνέλευση της Συνόδου των Θεάτρων της Ευρώπης, που γίνεται δύο φορές το χρόνο και φέτος διοργανώνεται σε συνεργασία με το Schauspielhaus Graz, παράλληλα με το Φεστιβάλ Dramatikerinnen.

Η Σύνοδος των Θεάτρων της Ευρώπης (European Theatre Convention – ETC) ιδρύθηκε το 1988 και είναι το μεγαλύτερο δίκτυο δημόσιων θεάτρων στην Ευρώπη. Είναι ένας καλλιτεχνικός οργανισμός που προωθεί το ευρωπαϊκό θέατρο ως ζωτική πλατφόρμα διαλόγου, δημοκρατίας και αλληλεπίδρασης, η οποία ανταποκρίνεται, αντανακλά και αλληλεπιδρά με το σημερινό διαφορετικό κοινό και τις μεταβαλλόμενες κοινωνίες. Η πλατφόρμα επιχορηγήσεων και εκδηλώσεων του ETC υποστηρίζει τη δικτύωση, την επαγγελματική ανάπτυξη και τις καλλιτεχνικές συνεργασίες για το προσωπικό του θεάτρου σε όλη την Ευρώπη, προβάλλοντας το θέατρο ως βασική μορφή ευρωπαϊκής τέχνης για τον 21ο αιώνα.





**Το θέατρο έγινε για να φέρνει τους ανθρώπους κοντά, και αυτό το βρήκα στην ομάδα. Νιώθω λοιπόν ευτυχής.**

## Κωνσταντίνος Τσίτσιος

Ηθοποιός (γενν. 1992) | Σπούδασε στη Δραματική Σχολή του Θεάτρου Τέχνης (2020). Όντας ακόμα σπουδαστής στη σχολή, συμμετείχε σε δύο παραγωγές. Στην πρώτη του επαγγελματική δουλειά στην Κύπρο ερμηνεύει το ρόλο του νεαρού Τσάρλι στην παραγωγή της Σκηνής ΕΚΤΟΣ ΕΔΡΑΣ *Ντα* του Χιου Λέναρντ.

### Ποια ήταν τα ερεθίσματα που σας έκαναν να ασχοληθείτε με την υποκριτική;

Τα ερεθίσματα ήρθαν αρκετά νωρίς. Θυμάμαι την εντύπωση που μου είχε κάνει μια θεατρική παράσταση που είχα δει σε μικρή ηλικία στη Λευκωσία, στην οποία με είχε πάει να δω η μητέρα μου. Ήταν ο *Οδυσσεύβας*. Εντυπωσιάστηκα τόσο πολύ από τα φώτα, τη μουσική, τη μαγεία αυτού του πράγματος, που πρέπει να μιλούσα γι' αυτό επί μέρες. Η μητέρα μου τότε, βλέποντας τον ενθουσιασμό μου, αποφάσισε να με γράψει σε ένα θεατρικό εργαστήριο για παιδιά. Από κει και πέρα τα πράγματα πήραν το δρόμο τους, αυτή ήταν η αρχή. Πέρα από κάποια μικρά διαλείμματα, δεν σταμάτησε η ενασχόλησή μου με το θέατρο.

### Ποια είναι τα βασικότερα στοιχεία που αποκομίζει ένας νέος άνθρωπος από τις σπουδές του σε μια δραματική σχολή;

Είναι πολλά, πάρα πολλά. Για παράδειγμα, η έννοια της ομάδας, η υπομονή, ο σεβασμός στον συμπαίκτη, η άμεση και πραγματική επικοινωνία με τον άνθρωπο. Η επικοινωνία του νου και του σώματος με τη φύση, με την ποίηση, με τη λογοτεχνία, με τα άψυχα πράγματα που βρίσκονται γύρω μας. Ίσως όμως το πιο σημαντικό για μένα είναι ότι αναγκάζεσαι να κάνεις μια καταβύθιση μέσα στον ίδιο τον ψυχισμό σου, στον εαυτό σου, να ανακαλύψεις τις ατέλειες του χαρακτήρα σου και να καταφέρεις με προσπάθεια να κατακερματίσεις το εγώ σου. Να μηδενίσεις τα κοντέρ και να ξανακινήσεις απ' την αρχή. Μαθαίνεις να αναθεωρείς.

# Νέο αίμα

## Συνέντευξη Κωνσταντίνος Τσίτσιος

### Συμμετέχετε στην παραγωγή της Σκηνής ΕΚΤΟΣ ΕΔΡΑΣ *Ντα*. Είναι η πρώτη σας επαγγελματική δουλειά στην Κύπρο; Πώς βιώνετε αυτή την εμπειρία;

Ναι, είναι η πρώτη επαγγελματική μου δουλειά στα θεατρικά πράγματα της Κύπρου. Είχαν προηγηθεί δύο παραστάσεις με το Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν στην Αθήνα, όσο φοιτούσα ακόμα στη Δραματική Σχολή. Πρώτα πρώτα να πω ότι το *Ντα* είναι ένα εξαιρετικό έργο και ο Χιου Λέναρντ μεγάλος συγγραφέας. Δεν θα μπορούσα να είμαι πιο χαρούμενος για τη συμμετοχή μου και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε η σκηνοθέτις και ο Οργανισμός. Βρίσκομαι σε μια πολύ όμορφη ομάδα άξιων συντελεστών όπου υπάρχει ΑΓΑΠΗ, το σημαντικότερο όλων. Το θέατρο έγινε για να φέρνει τους ανθρώπους κοντά, και αυτό το βρήκα στην ομάδα. Νιώθω λοιπόν ευτυχής.

### Πείτε μας δυο λόγια για το έργο και το ρόλο σας.

Το έργο έχει ως επίκεντρο την πατρική φιγούρα. Η επιστροφή του πρωταγωνιστή Τσάρλι (Νεκτάριος Θεοδώρου) για το ξεκαθάρισμα των λογαριασμών στο πατρικό του σπίτι μετά τον πρόσφατο θάνατο του Ντα (Κώστας Βήχας), του πατέρα του, τον φέρνει αντιμέτωπο με τα φαντάσματα του παρελθόντος, με πρωτοστάτη τον Ντα. Το έργο έχει να κάνει με αυτή τη σχέση που έχει κάθε γιος με τον πατέρα του, μια απροσδιόριστη σχέση ενοχής, άρνησης και συνάμα αγάπης και εθελουφλίας μπροστά στην ομοιότητα γονιού και παιδιού με την πάροδο των χρόνων. Ο δικός μου ρόλος, ο νεαρός Τσάρλι, η νεαρότερη εκδοχή του πρωταγωνιστή, είναι ένας αυθάδης νέος ο οποίος βρίσκεται εκεί για να θυμίσει στον μεγαλύτερο εαυτό του τα όνειρα που έκανε μικρότερος και να επικρίνει την κατάληξη του ενήλικα. Είναι η εσωτερική πάλη του ίδιου ατόμου πάνω στη σκηνή. Είναι σαν να είμαι ένα ενοχλητικό έντομο στο κεφάλι του ενήλικα Τσάρλι, το οποίο του υπενθυμίζει συνεχώς πράγματα που θα ήθελε να είχε ξεχάσει.

### Πώς είναι να συνομιλείτε επί σκηνής με τον ενήλικο εαυτό σας;

Είναι πάρα πολύ διασκεδαστικό, ακριβώς γιατί ο ένας χαρακτήρας εκπλήσσει τον άλλο συνεχώς. Ο νεαρός κρίνει τον μεγάλο χωρίς αναστολές, και ο μεγαλύτερος ισοπεδώνει τον νεαρό ψυχρά, με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Υπάρχει ένα είδος κόντρας και απέχθειας μεταξύ των χαρακτήρων μας, ενώ στην ουσία είμαστε το ίδιο πρόσωπο. Είναι κάτι το οποίο όλοι, νομίζω, θα θέλαμε να κάνουμε: να γυρνούσαμε πίσω στο χρόνο κάποια στιγμή και να δίναμε δυο χαστούκια στον νεαρότερο εαυτό μας· ή να του κάναμε μια μεγάλη αγκαλιά και να του πούμε «Μηράβω!». Είναι ένα πολύ ωραίο παιχνίδισμα και το καίρομαι πάρα πολύ.

### Μια ευχή για τα 50 χρόνια του ΘΟΚ

Αυτό που θέλω να ευχηθώ είναι να γιορτάσουμε άλλα πενήντα, εκατό, διακόσια χρόνια. Να συνεχίσει ο Οργανισμός να προσφέρει στον τόπο και στον πολιτισμό και να στοχεύσουμε όλοι μαζί να αγαπήσει ακόμα περισσότερους κόσμους το θέατρο. Τέλος, θέλω να ευχηθώ να μπορέσουμε να ξεφύγουμε σύντομα όλοι από αυτό το λούκι στο οποίο μας έριξε η πανδημία και να μπορέσουν οι άνθρωποι των τεχνών και του θεάτρου να συνεχίσουν να προσφέρουν και να υπάρχουν.



## Ιωάννα Σιαφκάλη

Ηθοποιός (γενν. 1954) | Σπούδασε στη Δραματική Σχολή του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος. Εγκαταστάθηκε στην Κύπρο το 1977 και έκτοτε συμμετείχε σε σαράντα εννιά παραγωγές του ΘΟΚ, έχοντας μια ευρεία παλέτα ρόλων στο ενεργητικό της. Μια ηθοποιός που στέκεται με συνέπεια και ήθος στο σανίδι και διακρίνεται για την ευαισθησία και τις λεπταίσθητες ερμηνείες της.

Διάβασε τη ραψωδία σ τη *Οδύσσειας* του Ομήρου, στο πλαίσιο των podcasts του Οργανισμού, μεταφέροντάς μας στιγμές από την κορύφωση του νόστου του ομηρικού ήρωα.

### Αγαπημένες στιγμές από τη σταδιοδρομία σας.

Ως ηθοποιός, νιώθω τυχερή που έζησα συγκλονιστικές στιγμές στο θέατρο, που συναντήθηκα με ντόπιους και ξένους σκηνοθέτες, που έκανα αυτή τη διαδρομή μέσα από τα έργα, μια διαδρομή την οποία κρατώ σαν φυλαχτό, ειδικά τώρα που ζούμε σε μια περίοδο συναγερμού, αφού η κάθε μέρα μοιάζει να 'ναι η μέρα πριν απ' το τέλος – ή πριν απ' την αρχή.

## Συνάντησα

**και συνυπήρξα με σπουδαίους ηθοποιούς και σκηνοθέτες. Δασκάλους, θα έλεγα.**

# Παλιά φρουρά

### Τι θυμόσατε από τη θεατρική οικογένεια του ΘΟΚ των πρώτων χρόνων;

Μια γλυκιά ανάμνηση της νιότης μου. Συνάντησα και συνυπήρξα με σπουδαίους ηθοποιούς και σκηνοθέτες. Δασκάλους, θα έλεγα. Κάποιοι δεν ζουν, όμως ζουν στη μνήμη μου. Και, φυσικά, πολλές αγαπημένες παιδικές παραστάσεις.

### Τι χαρακτηριστικά έχει η επαφή, η συνεργασία και η επικοινωνία σας με τη νεότερη γενιά ηθοποιών και σκηνοθετών;

Εργάστηκα και δημιούργησα σε ένα θέατρο ασφαλές, μπορώ να πω. Μετρημένοι ηθοποιοί, ανανεωμένα έως μόνιμα συμβόλαια. Οι όροι τώρα έχουν αντιστραφεί. Νέοι άνθρωποι δημιουργούν ομάδες, ενώνουν τις δυνάμεις τους, αναπτύσσουν κοινούς κώδικες και σχέσεις εμπιστοσύνης και συντροφικότητας. Αναμετριούνται με κλασικούς συγγραφείς. Τους δίνεται η ευκαιρία να δοκιμάσουν, να δοκιμαστούν και να κατακτήσουν.

Στη σχέση μου με τη νέα γενιά διατηρώ τη θέση του θεατή, με εξαίρεση τη συνεργασία μου στις *Πυρκαγιές* με τον Πάρι Ερωτοκρίτου και μια ομάδα νέων ηθοποιών, που με τράβηξαν μαζί τους στο ρυθμό, την ένταση, μου μετέδωσαν τον παλμό σε αυτό που «βράζει». Αξέχαστη επικοινωνία και συνεργασία, σε μια πρωτόγνωρη υποταγή.

### Τι σας κέντρισε το ενδιαφέρον στη ραψωδία σ της *Οδύσσειας*, την οποία κληθήκατε να αναγνώσετε για τη σειρά podcasts του ΘΟΚ; Ποια ήταν η πρόκληση για εσάς;

Μέσα από μια σπουδαία μετάφραση, με ένα μεστό λόγο που ρέει, η πρόκληση για μένα στη ραψωδία σ ήταν οι εναλλασσόμενοι ήρωες, αντρικοί και γυναικείοι, τους οποίους έπρεπε να υποδυθώ χωρίς να χαθεί το κεντρικό ύφος της αφήγησης.

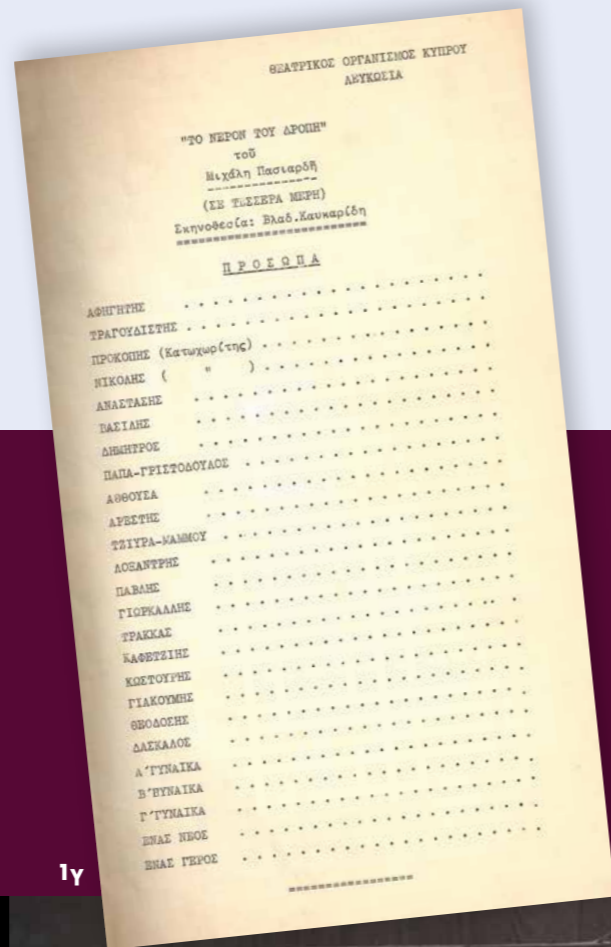
### Μια ευχή για τα 50 χρόνια του ΘΟΚ

ΘΟΚ και θέατρο: ο τόπος όπου ζωντανεύουν τα όνειρά μας και γίνονται πραγματικότητα. Είθε αιώνια να δημιουργεί.

# Μια ματιά στο αρχείο

Φωτογραφικό αφιέρωμα στις παραστάσεις έργων του Μιχάλη Πασιαρδή στον ΘΟΚ

1. Το νερόν του Δρόπη, σε σκηνοθεσία Βλαδίμηρου Καυκαρίδη | 1974
  - α. Χριστοφής Τζιρτζιπίης (Τραγουδιστής), Πάνος Καλλής (Ένας Χωρικός), Νεόφυτος Νεοφύτου (Γιακουμής), Φλωρεντία Δημητρίου (Μαρικού), Ανδρέας Νικολής (Γιωρακαλής), Αντώνης Κατσαρής (Δάσκαλος), Θάνος Πεπεμερίδης (Κατωχωρίτης), Χρήστος Παπαδόπουλος (Ένας Γέρος), Λένια Σορόκου (Γυναίκα Α'), Μόνικα Βασιλείου (Τζιυρά-Μαμμού), Ανδρέας Μιχαηλίδης (Λοξαντρός)
  - β. Νεόφυτος Νεοφύτου (Γιακουμής), Θάνος Πεπεμερίδης (Κατωχωρίτης), Σπύρος Σταυρινίδης (Γιωρακαλής)
  - γ. Εσώφυλλο με τα πρόσωπα του έργου
  - δ. Αναγνώσεις με τον συγγραφέα και όλο το θίασο



2. Στα χώματα της Μεσαρκάς, σε σκηνοθεσία Νίκου Σιαφάκη | 1979
  - α. Ανδρέας Μούστρας (Στασής), Ανδρέας Μαραγκός (Αλέξης), Φιλής Καραβιώτης (Γερο-Θεός), Πάμπος Ξουφαιρίδης (Πιλοίς), Ανδρέας Μουσουλιώτης (Αντρόνικος), Ανδρέας Λοΐζου (Παναίς)
  - β. Διακρίνονται οι Έλλη Κυριακίδου (Γυναίκα Γριά), Πίτσα Αντωνιάδου (Φωτεινή), Έλλη Παναγιώτου (Γυναίκα Γριά) και Γιαννούλα Φραγκοφίνου (Γυναίκα Γριά)

Ένας από τους σημαντικότερους Κύπριους θεατρικούς συγγραφείς, μέζων εκπρόσωπος του είδους της ηθογραφίας, και ένας σπουδαίος άνθρωπος σπάνιας ευαισθησίας. Γεννήθηκε στο Τσέρι το 1941 και ολοκλήρωσε τις εγκύκλιες σπουδές του στο Παγκύπριο Γυμνάσιο. Διετέλεσε λειτουργός προγραμμάτων στο ραδιόφωνο του ΡΙΚ, μέχρι την αφυπηρέτησή του το 2001. Διακρίθηκε ως ποιητής, ως μία από τις πιο αξιόλογες και γνήσιες κυπριακές ποιητικές φωνές της Γενιάς της Ανεξαρτησίας, προσφέροντας έναν πλούτο από ποιητικές συλλογές και μεμονωμένα ποιήματα, γραμμένα στην κυπριακή διάλεκτο, καθώς και στην κοινή νεοελληνική. Η δραματουργική παραγωγή του αριθμεί οκτώ θεατρικά έργα, εκ των οποίων τέσσερα έχουν ανέβει στη σκηνή του ΘΟΚ.

Το 2015 τιμήθηκε με το Μεγάλο Βραβείο Θεάτρου Κύπρου. Στο σκεπτικό βράβειυσης αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: «Η φιγούρα του είναι αναπόσπαστο κομμάτι της εντός των τειχών πόλης. Η διαχρονική "καλημέρα" του αφυπνίζει τη συνείδηση που προσωρινά –όπως συνηθίζει να λέει μ' επιείκεια– έχουμε κατακλιμακώσει. Η παρουσία του είναι πάντα τόσο διακριτική, αφήνοντας, ωστόσο, αποτύπωμα ανεξίτηλο στην ταυτότητα της ύπαρξής μας. "Όπλα" του είναι οι λέξεις. Οι λέξεις που τόσο τον πολιορκούν και άλλο τόσο τον αποκαλύπτουν. Με αυτές σκάβει μέσα στην ψυχή μας, με αυτές μας εξωθεί σ' ένα ταξίδι αυτογνωσίας. Αλλά πάντα με τρυφερότητα και ευαισθησία. Χωρίς ποτέ να μας κάνει διάλεξη. [...] Ένας ακούραστος, ανιδιοτελής, συνεπής στρατιώτης των κυπριακών γραμμάτων».

Έφυγε από τη ζωή την 1η Μαΐου του 2021.



3. Το γαρίνι, σε σκηνοθεσία Μόνικας Βασιλείου-Εύη Γαβριλίδη | 1985

α. Νεόφυτος Νεοφύτου (Κουμπάρος), Ανδρέας Μουσουλιώτης (Γρουσόστομος), Έλλη Κυριακίδου (Νοικοτζουρά), Λένια Σορόκου (Κόρη), Φλωρεντία Δημητρίου (Κουμέρα)

β. Ευτύχιος Πουλλαΐδης (Δημοσιογράφος), Σπύρος Σταυρινίδης (Γέρος)

4. Τ' αλώνια μας στους πάνω μαχαλλές, σε σκηνοθεσία Κώστα Δημητρίου | 1994

α. Ανδρέας Μούστρας (Γερο-Μιλής), Στέλιος Καυκαρίδης (Ζάι-Γιάρκος), Νεόφυτος Νεοφύτου (Αντώνης), Κώστας Δημητρίου (Μαυροσοφοκλής), Κώστας Βήκας (Θουκός)

β. Κώστας Βήκας (Θουκός), Νεόφυτος Νεοφύτου (Αντώνης), Στέλιος Καυκαρίδης (Ζάι-Γιάρκος), Κώστας Δημητρίου (Μαυροσοφοκλής), Γιώργος Μουσαΐμης (Κώστας), Δημήτρης Εύστρας (Γιωρκής), Ευτύχιος Πουλλαΐδης (Τσιασούσης)



3α



3β



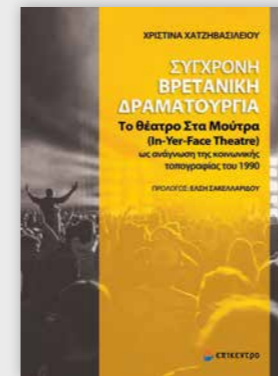
4α



4β

## ΓΙΑ ΘΕΑΤΕΣ-ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

**Χριστίνα Χατζηβασιλείου,  
Σύγχρονη Βρετανική  
Δραματούργια: το θέατρο Στα  
Μούτρα (In-Yer-Face Theatre)  
ως ανάγνωση της κοινωνικής  
τοπογραφίας του 1990,  
Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2020**



«Με κληροδότημα την καταραμένη γενιά των μπιτ και την εκρηκτική δυναμική της γρυγχε μουσικής, την πολιτική της ωμής βίας που καταγγέλλουν ανοιχτά τα “αδέσποτα παιδιά” της Θάτσερ, το in-yer face, που εμπειριέχει αναμφισβήτητα στα δομικά στοιχεία του την έννοια του σοκ, έρχεται να καρφωθεί κυριολεκτικά –εξού και η μπασκετική “καταγωγή” του– στα συντηρητικά “μούτρα” ενός θεατρικού κοινού που νανουρίστηκε στις φασκίες της βρετανικής λογοκρισίας για σχεδόν δύο αιώνες.

»Το καθοριστικό για την *Generation X Trainspotting* του Ίρβιν Γουέλς, το logo του θεάτρου στα μούτρα *Έλεος (Blasted)* της Σάρας Κέιν, όπως και το κύκνειο άσμα της *Λαχταρώ (Crave)*, το λογοκριμένο *Shopping and Fucking* του Μαρκ Ρέινβελιχ, η *Βασίλισσα της Ομορφιάς* και η ιρλανδική περίπτωση του κατά τα άλλα Λονδρέζου Μάρτιν ΜακΝτόνα, όπως και αυτή του Μάρτιν Κριμπ με τις *Απόπειρες*, αλλά και το *Closer* του Πάτρικ Μάρμπερ, είναι μερικά μόνο από τα έργα που αναλύονται σε αυτή την πρωτότυπη και ολοκληρωμένη μελέτη για το περίφημο θέατρο στα μούτρα που αναπτύχθηκε στα 90's στη Μ. Βρετανία.

»Με φόντο την πτώση του Τείχους του Βερολίνου (1989), τους βομβαρδισμούς στη Βοσνία (1989), τον πρώτο “πλεοπτικό πόλεμο” στη σύγχρονη ιστορία, τον Πόλεμο του Κόλπου (1990), και μια ολοένα άνιση μάχη μπροστά στην επιτάχυνση του χρόνου και του τόπου στην υπερνεωτερική εποχή που κάνει την εμφάνισή της στις αρχές του 1990, το θέατρο στα μούτρα θα αναδυθεί ως παράγωγο δραματουργικό προϊόν του “αδιανόητου”.

Από την παρουσίαση στο οπισθόφυλλο του βιβλίου

«Η μελέτη της Χατζηβασιλείου εγκαινιάζει με εντυπωσιακό τρόπο τον ελληνόβρετανικό αυτό διάλογο σε θεωρητικό και θεατρολογικό επίπεδο. Η εργασία της δεν περιορίζεται σε μια απλή καταλογολογία συγγραφέων και περιγραφικές αναλύσεις θεατρικών κειμένων και παραστάσεων, όπως είναι συνήθης τακτική των πρώτων διερευνητικών προσεγγίσεων ενός άγνωστου μέχρι τότε πεδίου. Η Χατζηβασιλείου εισέρχεται με τόλμη στο ανεξερεύνητο πεδίο της και επεκτείνει σε βάθος την έρευνά της, εξαντλώντας την σε όλες τις διακλαδώσεις της. Ξεκινώντας από το απλούστερο θέμα της ονοματολογίας του όρου “in-yer-face”, προχωράει μεθοδικά στη γενεαλογία της βίας και της σκληρότητας στη θεατρική σκηνή και εν συνεχεία εύστοχα υιοθετεί μια διεπιστημονική μεθοδολογία (ιστορική, κοινωνιολογική, ανθρωπολογική, πολιτική, ψυχολογική, φιλοσοφική) για να τοποθετήσει και να ερμηνεύσει τη γένεση αυτού του νέου, βίαιου και σοκαριστικού θεατρικού ιδιώματος στον συγκεκριμένο χώρο και τη συγκεκριμένη στιγμή που εμφανίστηκε: δηλαδή στη Βρετανία της δεκαετίας του 1990».

Έλση Σακελλαρίδου  
(Προλογικό σημείωμα της έκδοσης)

**Μπέρτολτ Μπρεχτ,  
Ο καταποντισμός του εγωιστή  
Γιόχαν Φάτσερ,  
μτφρ. Ελένη Βαροπούλου,  
Εκδόσεις Σοκόλη, Αθήνα 2018**



«Με το όνομα Φάτσερ ορίζεται το σημαντικότερο και εκτενέστερο κείμενο του Μπρεχτ σε μια ημιτελή μορφή, του οποίου οι πεντακόσιες πενήντα σελίδες, βασικά χειρόγραφες, έφεραν στο Αρχείο και τον πληρέστερο τίτλο *Ο καταποντισμός του εγωιστή Γιόχαν Φάτσερ*. Πλάι σε εκείνες τις σκηνές που ο Μπρεχτ είχε δημοσιεύσει στις *Δοκιμές* το 1930 (τεύχος του μηνός Ιουνίου), υπήρχε ένας μεγάλος αριθμός από σκίτσα, σημειώσεις, λυρικά κομμάτια, χορικά, αδημοσίευτους διαλόγους, καθώς και μερικά κείμενα φιλοσοφικού και σχολιαστικού περιεχομένου, που ο ίδιος ο συγγραφέας τα όριζε ως *Σχόλιο Φάτσερ*, σε αντίθεση με το *Ντοκουμέντο Φάτσερ*, όρο τον οποίο χρησιμοποιούσε για τις δραματικές σκηνές. [...]

»Ο καταποντισμός του εγωιστή Γιόχαν Φάτσερ σηματοδοτεί την κίνηση μιας σταδιακής καθόδου, μια καταβύθιση. Ο Φάτσερ βουλιάζει, κι αυτό το βούλιαγμα είναι διαφορετικό από την πτώση κάποιου που πέφτει από ψηλά ή έχει να ζήσει μιαν άνοδο. Σ' αυτή την ιστορία που σχετίζεται με τον πόλεμο, τη λιποταξία, την παρανομία, την εμπειρία της πόλης, τη ματαιώση της επανάστασης, την προδοσία, την αυτοδικία, την αντιπαράθεση μεταξύ ατομικής και συλλογικής ανάγκης, την άσκηση βίας, ο φίλαυτος, ισχυρογώμων και ευρηματικός Φάτσερ καταποντίζεται, αφού πρώτα με τη συμπεριφορά του έχει αποκλίνει από τα συμφέροντα της ομάδας, ανοίγοντας τον ασκό του Αϊόλου για κάθε είδους αντιπαλότητα ανάμεσα στον ίδιο και στους άλλους λιποτάκτες».

Από τον πρόλογο της μεταφράστριας

# Τα νέα του ΘΟΚ

## Εγκατάσταση εικαστικών έργων στο κτίριο ΘΟΚ

Στις 6 και 8 Μαΐου 2021 ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου παρέλαβε τις δύο εικαστικές δημιουργίες που επελέγησαν κατόπιν ανοικτού διαγωνισμού, υλοποιώντας τις πρόνοιες της νομοθεσίας Περί του Ελάχιστου Υποχρεωτικού Ποσοστού Εμπλουτισμού των Δημόσιων Κτιρίων με Έργα Τέχνης. Η παράδοση των δύο έργων συμπίπτει με μια σημαντική στιγμή για τον ΘΟΚ, καθώς φέτος συμπληρώνονται 50 χρόνια από την ίδρυσή του. Πρόκειται για τα έργα *Η Μνημοσύνη και ο Υποβολέας, εγώ είμαι το μνημείο των εικαστικών* Μαρίας Λοιζίδου και Σωκράτη Σωκράτους (με την υποστήριξη του αρχιτέκτονα Σωκράτη Στρατή) και *ΚΥΤΤΑΡΟ / Μετάλλαξη – Σκηνή Α* του Θεόδουλου Γρηγορίου, τα οποία κοσμούν το εσωτερικό και το εξωτερικό μέρος του κτιρίου αντιστοίχως και αναμένεται να εντυπωσιάσουν τους επισκέπτες/θεατές με την ιδιαίτερη συμβολική αξία και την ποιότητά τους, προσφέροντάς τους την ευκαιρία να «συνομιλήσουν» μαζί τους και να σταχαστούν πάνω σε ζητήματα που αφορούν τη μνήμη, το χρόνο, την ιστορία και, φυσικά, το ίδιο το θέατρο.

Μέλη Ειδικής Επιτροπής ΘΟΚ για τον Εμπλουτισμό του Κτιρίου ΘΟΚ με Έργα Τέχνης:

**Αντιγόνη Παπαφιλίππου**, Πρόεδρος ΘΟΚ, Πρόεδρος Ειδικής Επιτροπής  
**Κατερίνα Νικήτα**, Ιστορικός Τέχνης  
**Ευαγόρας Βανέζης**, Εκπρόσωπος Συνδέσμου Εικαστικών Καλλιτεχνών  
**Σοφία Χατζήπαπα**, Εκπρόσωπος Επιμελητηρίου Καλών Τεχνών (ΕΚΑΤΕ)  
**Διομήδης Κυθραιώτης**, Αρχιτέκτονας κτιρίου ΘΟΚ

## Θεατρικό Καταφύγιο – «Μικρές Μουσικές Ιστορίες»

Αρχές Ιουνίου αναμένεται η παρουσίαση των πρωτότυπων ψηφιακών θεατρικών μικρής διάρκειας που πλαισιώνουν το πρόγραμμα «Μικρές Μουσικές Ιστορίες», το οποίο εντάσσεται στις διαδικτυακές δράσεις «Ο Νέος Χώρος» του Θεατρικού Καταφυγίου ΘΟΚ. Στόχος του είναι η δραστηριοποίηση και η συνεργασία των δημιουργών στο δύσκολο διάστημα της πανδημίας σε μια σειρά από διαδικτυακές μουσικές ιστορίες και μικρά μουζικαλ, ώστε να δοθεί:

- ευκαιρία στους δημιουργούς να εκφραστούν έστω και διαδικτυακά, εφόσον η φυσική παρουσία εμποδίζεται και δεν προβλέπεται να υπάρχει ελεύθερη, χωρίς περιορισμούς συνάντηση για το 2021.
- βήμα από τον ΘΟΚ σε περισσότερους δημιουργούς, προβάλλοντας τη δουλειά τους κάτω από την ομπρέλα του· και
- πρόσβαση στο κοινό για να επικοινωνήσει με την καλλιτεχνική δημιουργία.

## Food for ΘΟΚ

Σε μια περίοδο όπου μας έχει λείψει η επαφή με το κοινό, ανοίγουμε ένα παράθυρο επικοινωνίας για να σας ακούσουμε.

Στείλτε μας προσωπικό μήνυμα (μέχρι 100 λέξεις) στο Facebook ή στο Instagram και μοιραστείτε μαζί μας τις εντυπώσεις που σας άφησε κάποια παραγωγή ή κάποια άλλη δράση/εκδήλωση του ΘΟΚ.

Δώστε μας feedback!

## ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

### ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Αντιγόνη Παπαφιλίππου

### ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Σούλα Ζαβού

### ΜΕΛΗ

Σωτηρούλα Γιασεμή  
Ανθή Ζαχαριάδου  
Γιώργος Λοΐζου  
Θεοδώρα Σάββα  
Φλωρεντία Σάββα  
Αλέξης Τσιλεπής  
Χρυσάιμη Ψηλογένη

### ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Σάββας Κυριακίδης

## ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

### ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ

Λογιστής  
Σάββας Χαραλάμπους

Ροδούλα Φιλίππου  
Φωτεινή Κουρσάρη  
Αθηνά Χατζηιωακείμ  
Αντρη Χατζηπαπααναγιώτου

### ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Υπεύθυνος Λειτουργός  
Μαρίνα Μαλένη

Νίκη Μουρουζή

### ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ/ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Υπεύθυνος Λειτουργός  
Μαρία Ευσταθίου

Ανδρής Διαμαντίδου

### ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΕΙΩΝ

Υπεύθυνος Λειτουργός  
Μάγδα Μακάρ

### ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΟΣ

Κυριακή Αργυρού

### ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Θέμις Σώζου

Μαρία Σταφυλάρη-Κυριακού

Ιδιαίτερα Διευθύντ

Ειρήνη Αναστασίου

### TAMEIO

Γεωργία Κωνσταντίνου

Κωνσταντίνα Σάββα

### ΑΠΟΘΗΚΕΣ

Φώτης Μύθιλλος

Μαρία Σαράντη

### ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ

Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου

### ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ

Πέτρος Κουλέρμος

### ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ελένη Ζαφείρη

Έλενα Ανδρέου-Σεβαστίδου

Χριστίνα Φιλίππου

Ηλιάννα Φλωρίδου

### ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Υπεύθυνος Εργαστηρίου  
Κατασκευής Σκηνικών  
Ιωάννης Χριστοδούλου

Ανώτερος Τεχνικός  
Πέτρος Λουκά

Μηχανικοί Σκηνής  
Μάριος Καραγωγέας  
Λύσανδρος Λυσάνδρου  
Δώρος Τσολάκης

Χριστάκης Παναγή

Μιχάλης Σταύρου

Μενέλαος Μενελάου

Αντρέας Αντρέου

### ΤΜΗΜΑ ΣΚΗΝΩΝ

Διευθυντής Σκηνής

Αχιλλέας Αχιλλέως

Βοηθός Διευθυντής Σκηνής

Κυριάκος Σάββα

Βοηθοί Σκηνής / Υπεύθυνοι

Δοκιμής και Παράστασης

Μαρία Χαραλάμπους

Κώστας Μενόικου

Χάρης Ιωάννου

### ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Ανώτερος Φωτιστής

Γεώργιος Κουκουμάς

Σταύρος Ευλαμπίου

Σταύρος Τάρταρης

### ΤΜΗΜΑ ΗΧΟΥ

Γιώργος Χριστοφή

Στράτος Σταμάτης

### ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΣ

Σπύρος Ιωαννίδης

### ΑΜΠΙΓΕΣ

Μηλίτσα Βικτωρος

Μαρία Χαραλάμπους

### ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΡΑΠΤΙΚΗΣ

Κωνσταντία Γερολεμίδου

Άννα Κύζα

### ΘΥΡΩΡΟΙ/ΤΑΞΙΘΕΣΙΑ

Υπεύθυνος Υποδοχής

Θέμις Νικολάου

Στέλλα Ανδρέου-Χριστοδούλου

Φαίη Αρότη

Ρίτα Αχιλλέως

Χριστίνα Κάσια

Λούης Κόνιαλης

Μάριος Κόνιαλης

Κατερίνα Φαρμακίδου

Κωνσταντίνα Χαραλαμπίδου

Αντρη Σκουφαρίδου

Ραφαέλλα Νεοφύτου

Βασιλεία Γέρου

Αργυρή Ηλία

Παναγιώτα Αντωνίου

# Γενικές Πληροφορίες

## ΘΕΑΤΡΟ ΘΟΚ

Κεντρική Σκηνή  
Νέα Σκηνή  
Σκηνή 018  
Ταμείο

Γρηγόρη Αυξεντίου 9  
1096 Λευκωσία

Γραφεία:  
22864300

## ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

## ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΘΟΚ

€12  
€6\*

\* Μειωμένο εισιτήριο ισχύει για: τη Σκηνή 018 (παιδιά και γονείς), ανέργους, συνταξιούχους, πολύτεκνους με την επίδειξη του αντίστοιχου αποδεικτικού εγγράφου, άτομα κάτω των 25 ετών με την επίδειξη πολιτικής ταυτότητας

## ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ / ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

**Λευκωσία:** Ταμείο Θεάτρου ΘΟΚ, τηλ. 77772717 (Τρίτη-Κυριακή 10:00-13:30 & 16:00-18:00), και ηλεκτρονικά στη σελίδα [www.thoc.org.cy](http://www.thoc.org.cy)

- Δεν υπάρχει δυνατότητα τηλεφωνικής προκράτησης θέσεων.
- Οι θεατές παρακαλούνται να προσέρχονται στο θέατρο 45 λεπτά πριν από την έναρξη κάθε παράστασης.
- Η χρήση μάσκας είναι υποχρεωτική εκ μέρους των θεατών με την είσοδό τους στο θέατρο, κατά τη μετακίνησή τους στους κοινόχρηστους χώρους, κατά τη διάρκεια της παράστασης, αλλά και κατά την αποχώρησή τους από το θέατρο.

## ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΘΗΚΕΣ

Κάμπου 29  
2030 Στρόβολος, Λευκωσία

## ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΘΟΚ

€50 1 άτομο  
€75 2 άτομα

Ισχύουν για τις παραγωγές της Κεντρικής και Νέας Σκηνής

